

A Fővárosi Ítéltábla a Czingula Ügyvédi Iroda (felperesi jogi képviselő címe, ügyintéző: dr. Czingula Katalin ügyvéd) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek az Imre Ügyvédi Iroda (I. rendű alperesi jogi képviselő címe, ügyintéző: dr. Imre András ügyvéd) által képviselt I. rendű alperes neve (I. rendű alperes címe) I. rendű, a személyes eljáró II. rendű alperes neve (II. rendű alperes címe) II. rendű, a személyesen eljáró III. rendű alperes neve (III. rendű alperes címe) III. rendű alperesek ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2021. július 5-én kelt 17.P.20.634/2019/39. számú ítélete ellen a felperes által 41. és 42. sorszám alatt benyújtott fellebbezés folytán meghozta a következő

közbenső ítélet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatja és

megállapítja, hogy a peres felek között 2008. február 26-án ügyletazonosító számon kötött „Ingatlan jelzálogjoggal biztosított devizában nyilvántartott jelzálog-típusú kölcsönszerződés” elnevezésű kölcsönszerződés érvénytelen;

az elsőfokú perköltségre vonatkozó rendelkezést mellőzi.

A másodfokú perköltséget a felperes fellebbezése folytán le nem rótt 271.300 (kétszázhetvenegyezer-háromszáz) forint fellebbezési illetékben, továbbá a felperesnél 50.000 (ötvenezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban, az I. rendű alperesnél 50.000 (ötvenezer) forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban állapítja meg.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A fellebbezés alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes mint adós, és a II. rendű és a III. rendű alperes mint adóstárs 2008. február 6-án hitelkérelmet nyújtottak be az I. rendű alperesnél mint hitelezőnél, amelynek

részét képezte az „pénzügyi intézmény neve jelzálog típusú hitel” elnevezésű tájékoztató (a továbbiakban: tájékoztató). A tájékoztató 7. pontja „Kockázatfeltáró nyilatkozat devizában nyilvántartott lakás- és jelzálog típusú hitelekhez kapcsolódóan” elnevezéssel a felperes és adóstársai egyoldalú nyilatkozatát tartalmazta a deviza alapú szerződésekhez kapcsolódó árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tudomásul vételéről.

[2] Az I. rendű alperes által végzett hitelbírálatot követően egyrészt a felperes mint adós, a II. rendű és a III. rendű alperes mint adóstárs, másrészt az I. rendű alperes mint hitelező között 2008. február 26-án közjegyzői okiratba foglalt, ingatlan jelzálogjoggal biztosított devizában nyilvántartott jelzálog típusú kölcsönszerződés jött létre ügyletazonosító számon (a továbbiakban: kölcsönszerződés/szerződés). A szerződés célja az adósok és a hitelező között 2003. június 1-jén 2.460.000 forint összegű kölcsön tárgyában létrejött kölcsönszerződésből eredő, az adósokat terhelő tartozás egy összegben történő törlesztése volt. A szerződés I.1. pontjában a kölcsön összegét 4.870.000 forintnak megfelelő 29.835 svájci frank összegben határozták meg úgy, hogy a kölcsön összegének devizában való megállapítása a folyósítás napján érvényes, az pénzügyi intézmény neve (a továbbiakban: Bank) által alkalmazott deviza vételi árfolyamon történik, amelyről a hitelező az adósokat a folyósítási értesítő megküldésével tájékoztatja. A szerződésben rögzítették az ügyleti kamatnak a szerződés aláíráskori mértékét évi 4,95%-ban, a kezelési költség mértékét úgy, hogy az a szerződéskötéskor évi 0,0%, a folyósítástól számított hat hónapot követően pedig az ingatlanfedezet mellett nyújtott jelzálog típusú hitelek kamatáról, díj- és költségfeltételeiről szóló Hirdetményben meghatározott mértékű. A szerződés értelmében a kölcsön lejárat 2023. március 31., futamideje 180 hónap volt, 100 hónap türelmi idővel, amely alatt az adósok csak a hiteldíjat (kamatot és kezelési költséget) voltak kötelesek megfizetni. A türelmi idő lejártát követően a hátralévő futamidő alatt egyenletes törlesztéssel voltak kötelesek teljesíteni a tőkéből és hiteldíjből álló tartozásukat. A kölcsönszerződésből eredő tartozás fedezetét képezte az adósoknak az L. Rt.-nél fennálló lakástakarékpénztári szerződés megtakarítási összege. Az adósok kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségének a biztosítására a felperes és a III. rendű alperes mint zálogkötelezettek a szerződésben megjelölt ingatlanon zálogjogot alapítottak az I. rendű alperes mint zálogjogosult javára.

[3] A felek a szerződést 2012. december 15-én módosították gyűjtőszámla hitel folyósítás céljából, a 2011. évi LXXV. törvény szerint árfolyamrögzítés miatt.

[4] A szerződés alapján az I. rendű alperes 4.870.000 forintnak megfelelő összegű kölcsönt folyósított a felperesnek. A szerződő felek között a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvényben (a továbbiakban: DH2 törvény) előírt elszámolás megtörtént, az elszámolás felülvizsgálatnak minősül.

A felperes keresete

[5] A felperes az elsődleges keresetében az árfolyamkockázatot az adósokra hárító kikötéseknek a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 209. § (1) bekezdésén alapuló tisztességtelensége miatt a kölcsönszerződés érvénytelenségének a megállapítását kérte, hivatkozva az rPtk. 209/A. § (2) bekezdésére és a 205. § (1)-(3) bekezdésére, valamint a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (a továbbiakban: rHpt.) 203. § (1) és (6)-(7) bekezdésében foglaltakra. Az érvénytelenség jogkövetkezményeként elsődlegesen az rPtk. 237. § (1) bekezdése alapján a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállításaként kérte az I. rendű alperes kötelezését 3.143.813 forint megfizetésére, amely összeget az I. rendű alperes általa folyósított 4.870.000 forint kölcsön és az általa teljesített 8.013.831 forint különbözeteként határozott meg, ügyleti kamat alkalmazása nélkül. Arra az esetre, ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállítása nem lehetséges, az érvénytelenség jogkövetkezményeként másodlagosan a szerződés határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását kérte elsősorban 4,95%-os ügyleti kamat kölcsönös elszámolásával azzal az eredménnyel, hogy a bíróság kötelezze az I. rendű alperest 1.235.438 forint és ennek 2020. március 10-től a kifizetés napjáig járó, az rPtk. 301. § (1) bekezdése szerinti késedelmi kamata megfizetésére. A szerződés hatályossá nyilvánítását másodsorban azzal az eredménnyel kérte, hogy a bíróság kötelezze az I. rendű alperest 3.391.068 forint megfizetésére ügyleti kamat alkalmazása nélkül, 2020. március 10-én fennállt állapot alapján.

[6] A kölcsönszerződés egyes rendelkezései tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének a megállapítását kérte az rPtk. 209. § (1)-(4) bekezdése, a 209/A. § (2) bekezdése, a 205. § (3) bekezdése és a 205/B. § (2) bekezdése alapján. Állította, hogy tisztességtelen a kölcsönszerződés II.2. pontjában és a III. pont első bekezdésében foglalt, a kezelési költségre vonatkozó rendelkezés; az V.4. pontjában foglalt, az általános szerződési feltételek (a hitelező Általános Üzletszabályzata, a hitelező Devizában nyilvántartott, lakáscélú és jelzálog típusú hitelekéről szóló Üzletszabályzata, adósok általi átvételére, megismerésére, megértésére, magukra nézve kötelezőként történő elfogadására, továbbá az általános szerződési feltételek és a hirdetmény (az Ingatlanfedezet mellett nyújtott jelzálog típusú hitelek kamatáról, díj- jutalék- és költségtételeiről szóló Hirdetmény) szerződés részévé válására vonatkozó rendelkezés; a III. pont 2. és 3. bekezdésében foglalt, a közjegyzői ténytanúsítvány elfogadására és az adósok kölcsönszerződésből eredő tartozásának közjegyzői tanúsítására vonatkozó rendelkezés. A tisztességtelenség alapjául a III. pont 2. és 3. bekezdésében foglalt kikötések esetében hivatkozott a fogyasztóval kötött szerződésben tisztességtelennek minősülő feltételekről szóló 18/1999. (II.5.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontjában foglaltakra, az V.4. pontjának 14. és 15. bekezdésében foglalt kikötések esetében a Korm. rendelet 1. § j) pontjára is. A keresettel támadott szerződéses kikötések érvénytelenségének a megállapítását azzal az eredménnyel kérte, hogy rá nézve az érvénytelen kikötések nem jelentenek kötelezettséget. A kezelési költségre vonatkozó szerződéses kikötések szerződésből való kiesésének jogkövetkezményeként kérte, hogy az első ügyleti évre vonatkozó kezelési költség elszámolásaként a bíróság kötelezze az I. rendű alperest 83.453 forint megfizetésére.

[7] A II. rendű és a III. rendű alperest mindezek tűrésére kérte kötelezni.

[8] A 2020. május 18-án kelt, keresetváltoztatásnak nevezett beadványban az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjai alapján is kérte a szerződés érvénytelenségének a megállapítását, kiemelve azt, hogy erre a továbbiakban az érvénytelenség elsődleges okaként hivatkozik. Előadta, hogy a keresetváltoztatást az I. rendű alperes által a bíróság rendelkezésére bocsátott és részére 2020. április 21-én kézbesített, a szerződésre vonatkozó Hirdetményből és a folyósítási értesítőből megismert tényekre tekintettel terjesztette elő, és állította, hogy ezen okiratok tartalmát korábban nem ismerte. Az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjain alapuló, elsődlegesnek tekintendő keresete jogkövetkezményeként elsősorban a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállítását kérte az rPtk. 237. § (1) bekezdése alapján, az általa levezetett számítás eredményének figyelembevételével, másodsorban – ha a szerződéskötés előtt fennállott helyzet visszaállítása nem lehetséges – akkor a szerződésnek a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánítását kérte az általa levezetett számítás eredményének figyelembevételével. Arra az esetre, ha a keresetváltoztatás nem megengedett, azt kérte, hogy a bíróság az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjaira alapított semmisséget hivatalból vegye figyelembe.

[9] Állította, hogy az I. rendű alperesnek a szerződés V.4. pontjában felsorolt üzletszabályzatai (a Hitelező Általános Üzletszabályzata és a Devizában nyilvántartott lakáscélú és jelzálogtípusú hitelekéről szóló Üzletszabályzat) és hirdetménye nem váltak a kölcsönszerződés részévé, mert azok tartamát nem ismerhette meg, azt nem adták át a részére.

[10] Kérte, hogy a bíróság függessze fel a per tárgyalását a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: rPp.) 152. § (2) bekezdése alapján az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előtt C-932/19. és C-609/19. számon folyamatban lévő előzetes döntéshozatali eljárások befejezéséig.

Az I. rendű alperes ellenkérelme

[11] Az I. rendű alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

[12] Elsősorban arra hivatkozott, hogy a felperes a keresetét az rPp. 146/A. § (1) bekezdésével megállapított határidőn túl változtatta meg, a keresetváltoztatásához nem járul hozzá, ezért az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjára alapított, a szerződés érvénytelenségének a megállapítására irányuló keresetet a bíróság nem bírálhatja el. Ezzel összefüggésben vitatta, hogy a felperes a peres eljárásban szerzett tudomást a Hirdetmény tartalmáról. Álláspontja szerint a bíróság hivatalból sem vizsgálhatja, hogy a szerződés az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjai alapján semmis-e.

[13] Az árfolyamváltozásból eredő kockázatról adott tájékoztatással kapcsolatban állította, hogy a tájékoztatása megfelelő volt, ennek tartalma körében okirati bizonyítékként a felperes által 2008. február 6-án aláírt hitelkérelmi adatlap részét képező kockázatfeltárányilatkozatra, és a kölcsönszerződés V.4. pontjában foglalt tájékoztatásra hivatkozott.

Álláspontja szerint az okiratok tartalmából kitűnően a felperest megfelelően tájékoztatta a deviza árfolyamváltozásból eredő kockázatról, a felperes ennek ismeretében vállalta az árfolyamváltozás kockázatát, és kötötte meg a kölcsönszerződést. A tájékoztatás alapján a felperesnek számolnia kellett azzal a lehetőséggel, hogy a havi törlesztőrészek forintban megfizetendő összege jelentősen emelkedik. Érvelése szerint a kölcsönszerződés keresettel támadott egyéb rendelkezései sem tisztességtelenek. Kifejtette, hogy az általa alkalmazott általános szerződési feltételek (a Hitelező Általános Üzletszabályzata, a Hitelező devizában nyilvántartott lakáscélú jelzálog típusú hitelekéről szóló Üzletszabályzata, az Ingatlanfedezet mellett nyújtott jelzálog típusú hitelek kamatáról, díj- jutalék- és költségtételeiről szóló Hirdetmény) az rPtk. 205/B. § (1) bekezdése alapján a szerződés részévé váltak, mert azok megismerését a felperes számára lehetővé tette, a hivatkozott általános szerződési feltételek a bankfiókban és a Bank honlapján elérhetőek voltak. Az rPtk. 205/B. § (1) bekezdésében foglalt feltétel teljesüléséhez nem volt szükséges, hogy a felperes az általános szerződéseket átvegye. Hivatkozott a kölcsönszerződés V.4. pontjában foglaltakra, amely szerint a felperes nem csupán ráutaló magatartással, hanem kifejezett nyilatkozattal elfogadta az általános szerződési feltételeket.

[14] A jogi képviselő nélkül eljáró II. rendű és III. rendű alperes a kereseti kérelemmel szemben ellenkérelmet nem terjesztett elő, a III. rendű alperes a személyes meghallgatása során a szerződéskötés körülményeiről tett nyilatkozatot

Az elsőfokú bíróság döntése

[15] A Budapest Környéki Törvényszék a 2021. július 5-én kelt 17.P.20.634/2019/39. számú ítéletével a keresetet elutasította. Kötelezte a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 381.000 forint perköltséget.

[16] A felperes által 2020. május 18-án benyújtott beadványban előterjesztett keresetváltoztatást az rPp. 146/A. § (1) és (4) bekezdése alapján meg nem engedett keresetváltoztatásnak tekintette, ezért azt a 2020. december 14-én hozott 17.P.20.634/2019/17-I. számú végzésével elutasította. Az elsőfokú ítélet indokolásában kifejtette, hogy az I. rendű alperes a hirdetményt az érdemi ellenkérelmével együtt a bíróság rendelkezésére bocsátotta. Az I. rendű alperes érdemi ellenkérelmét és annak mellékletét 2017. január 11-én kézbesítette a felperesnek, a folyósítási értesítő felperes részére történő megküldése vagy annak elmaradása pedig a szerződés érvényességét nem érinti. Mindezek alapján a felperes a keresetváltoztatást az rPp. 146/A. § (1) bekezdésével megállapított határidőn túl terjesztette elő, az I. rendű alperes a keresetváltoztatáshoz nem járult hozzá, a felperes az rPp. 146/A. § (4) bekezdésében foglaltakra nem hivatkozhat. Kifejtette azt is, hogy az rHpt. 213. § (1) bekezdése a), b) és c) pontján alapuló semmisségi okok fennállása további bizonyítás nélkül nem volt megállapítható.

[17] Megállapította, hogy a kölcsönszerződés az rPtk. 685. § e) pontjának első fordulataiban meghatározott fogyasztói szerződés, továbbá az rHpt. 2. számú melléklet III.13.

pontja szerinti lakossági és az rHpt. 2. számú melléklet III.5. pontja szerint fogyasztási kölcsönszerződés, így a szerződés a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 törvény), és az ezzel kapcsolatos elszámolási kérdésekről rendelkező DH2 törvény hatálya alá tartozik, a felperes az rPtk. 685. § d) pontja alapján fogyasztó.

[18] Az árfolyamkockázatot a felperesre és az adóstársakra hárító általános szerződéses feltételekre vonatkozó tájékoztatás vizsgálatával kapcsolatban idézte az rPtk. 209. § (1), (2), (4) és (5) bekezdésében, a 209/A. § (2) bekezdésében és az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésében foglaltakat. Figyelembe vette a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában kifejtetteket, és erre tekintettel érdemben vizsgálta a támadott szerződéses kikötések érvénytelenségét. Kifejtette, hogy ha a fogyasztó az árfolyamkockázat valós tartalmáról nem kapott világos és érthető tájékoztatást, vagy olyan tartalmú tájékoztatást kapott, amelyből nem volt világos és érthető a kockázat korlátlanága és valós volta, akkor az árfolyamkockázat telepítése teljes egészében tisztességtelen, és a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: irányelv) 6. cikk (1) bekezdése alapján a fogyasztó nem kötelezhető az árfolyamkockázat viselésére. Figyelembe vette a 2/2014. PJE határozatban és a 6/2013. PJE határozatban kifejtetteket. Kifejtette, hogy az rPp. 3. § (3) bekezdése és a 164. § (1) bekezdése, valamint a 2/2014. PJE határozat 3. pontja szerint az I. rendű alperest terhelte annak bizonyítása, hogy a felperesnek az árfolyamkockázat körében az rPtk. 205. § (3) bekezdésére figyelemmel az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdései és a 2/2014. PJE határozat szerinti elvárt tartamú tájékoztatást megadta, azaz az árfolyamkockázatról világos és érthető, konkrét és egyedi tájékoztatást nyújtott, ismertette az árfolyamkockázatot, annak hatását a törlesztőrészletre, az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses rendelkezések világosak és érthetőek voltak vagy ennek hiányában az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelen. Rögzítette, hogy az I. rendű alperes a megfelelő tájékoztatást a közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződésben adott tájékoztatással és a hitelkérelmi adatlap részét képező kockázatfeltáró nyilatkozattal kívánta bizonyítani. A lefolytatott bizonyítás eredménye alapján a felperesnek azzal az állításával szemben, hogy a szerződésben rejlő árfolyamkockázatról nem kapott megfelelő tájékoztatást, és a kockázatfeltáró nyilatkozatnak csak az utolsó oldalát írta alá, tényként azt állapította meg, hogy a felperes a hitelkérelmi adatlap első oldalát, a 6. pontját követően, és az utolsó oldalát is aláírta. Ezen túlmenően az utolsó oldalon az aláírásával kifejezetten elismerte, hogy a hitelkérelmet és a nyilatkozatokat aláírta. Ebből azt következtetést vont le, hogy a hitelkérelem 7. pontjában ismertetett kockázatokról a felperes tájékoztatást kapott. Ennek ellenkezőjét az rPp. 164. § (1) bekezdése alapján az I. rendű alperes által szolgáltatott bizonyítékokkal szemben a felperesnek kellett volna bizonyítania, amelynek nem tett eleget. A felperes ezért alapos indokkal nem vitathatja, hogy a perben csatolt tartamú kockázatfeltáró nyilatkozatot tartalmazó adatlapot írta alá és vette át a szerződéskötést megelőzően. Az I. rendű alperes így az adatlap tartalmát külön nem volt köteles bizonyítani.

[19] Kiemelte, hogy a felperes az árfolyamkockázat viseléséről nem egyedül és első ízben a kölcsönszerződés aláírásakor és annak V.4. pontjából szerzett tudomást, hanem már a szerződéskötést megelőzően tájékoztatást kapott az I. rendű alperestől, a külön okiratban szövegezett kockázatfeltáró nyilatkozat szerint. A felperest mint általánosan tájékozott,

észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztót terhelte az rPtk. 4. § (1) bekezdésében és a 205. § (3) bekezdésében írt együttműködési kötelezettség. Ebből következően abban az esetben, ha a hitelkérelemben foglaltak alapján nem volt világos és egyértelmű számára a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma, akkor erre vonatkozó kérdéseket kellett volna feltennie az I. rendű alperesnek. Az a körülmény, hogy nem tett fel erre vonatkozó kérdést, nem értékelhető az I. rendű alperes terhére.

[20] Az árfolyamkockázatról adott tájékoztatással kapcsolatban összességében arra a következtetésre jutott, hogy az I. rendű alperes eleget tett az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésével előírt tájékoztatási kötelezettségének, az árfolyamkockázat viseléséről szóló tájékoztatása megfelelt az EUB C-26/13. számú, C-96/14. számú, C-227/18. számú, C-415/11. számú, C-186/16. számú, C-126/17. számú és C-51/17. számú ügyben hozott határozataiban megfogalmazott, a világos, érthető, átlátható tájékoztatás kapcsán támasztott követelményeknek. A kölcsönszerződés V.4. pontjában adott tájékoztatás a szerződés I.1. pontjában foglaltakra is figyelemmel megfelelő. Az I. rendű alperes által adott tájékoztatásból kitűnt, hogy a svájci frank árfolyamának változása a kölcsön forintban történő visszafizetésének terheit egyaránt növelheti és csökkentheti. A tájékoztatás alapján a felperes értékelni tudta az ilyen feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – hatását, gazdasági következményeit is, mert a felperes – általa sem vitatottan – olyan nyilatkozatot tett a szerződés aláírásával, hogy teljes mértékben ő viseli az árfolyamváltozásból adódó kockázatot és annak vagyoni kihatásait. A felperesnek ez a kijelentése egyértelműen arra utalt, hogy az anyagi, pénzügyi helyzetét, gazdasági körülményeit megfontolás tárgyává tette, amikor a kölcsön felvétele mellett döntött. A tájékoztatásból, illetve abból, hogy az árfolyamingadozásokat nem lehet előre kiszámítani, következik, hogy annak iránya és mértéke nem állapítható meg. Az I. rendű alperes a tájékoztatásban nem utalt arra, hogy az árfolyamváltozásnak bármilyen korlátja lenne, ilyen korlátozást sem a szerződés, sem a tájékoztató nem tartalmaz. Mindezek alapján a tájékoztatásból a kellően körültekintő, átlagos fogyasztó mércéjével megítélt felperes egyértelműen következtethetett az árfolyamváltozás valós kockázatára, mert a tájékoztatás kifejezetten felhívta a figyelmet arra, hogy az árfolyamváltozás a törlesztőrészlet változásával jár.

[21] Nem találta bizonyítottnak a felperesnek azt a tényállítást, hogy a szerződés V.4. pontjában foglaltakhoz képest eltérő szóbeli tájékoztatást kapott az árfolyamváltozás kockázatáról, és e kockázatnak a szerződésből eredő fizetési kötelezettségeire gyakorolt hatásáról, azaz az árfolyamkockázat korlátlan viseléséről. Ezt szerződéskötés során eljáró hitelügyintéző, H.-K. Sz. tanúvallomása nem támasztotta alá. F. T.-né T. É. és Sz. E. banki alkalmazottak tanúvallomását nem vette figyelembe, mert a tanúk kizárólag a szerződés aláírásakor voltak jelen, ezért a szerződéskötést megelőzően elhangzott tájékoztatás tartalmáról érdemben nem tudtak nyilatkozni.

[22] A felperes által megjelölt további kikötéseket sem találta tisztességtelennek.

[23] A kezelési költséggel kapcsolatban nem találta megalapozottnak a felperesnek azt a hivatkozását, hogy a kezelési költség mögött nem áll banki szolgáltatás, az adós szerződésszerű teljesítésével kapcsolatos költségeit a hitelező kizárólag az ügyleti kamatba építheti be, és e költségek kizárólag a hitelező érdekében merülnek fel. Az elsőfokú bíróság megítélése szerint a kezelési költségre vonatkozó, keresettel támadott kikötések világosak és érthetőek, a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit nem állapítják meg a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára.

[24] A közjegyzői ténytanúsítvány elfogadására és az adósok kölcsönszerződésből eredő tartozásának közjegyzői tanúsítására vonatkozó III. pont 2. és 3. bekezdésében foglalt kikötésekkel kapcsolatban megállapította, hogy azok az rPtk. 209. § (1) bekezdése és a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés a), b) és j) pontja alapján nem tisztességtelenek. A kikötés eredményeként az adós nem kerül kedvezőtlenebb helyzetbe annál, mint amilyenben a kikötés alkalmazása nélkül, a pénztartozás bizonyítására és végrehajtásra irányadó szabályok alapján lenne, és a kikötés nem jogosítja fel az I. rendű alperest arra, hogy a jogvitát egyoldalúan és véglegesen lezárja.

[25] Az szerződés V.4. pontjának 14. és 15. bekezdésében foglalt, az általános szerződési feltételek (üzletszabályzatok, hirdetmény) adósok általi átvételére, megismerésére, megértésére, elfogadására és a szerződés részévé válására vonatkozó kikötéseivel kapcsolatban kifejtette, hogy a tisztességtelenség kérdése nem önmagában az V.4. ponttal összefüggésben, hanem a kölcsönszerződés részévé váló üzletszabályzatokkal és a hirdetmény rendelkezéseivel mint a felek jogait és kötelezettségeit szabályozó szerződéses tartalommal összefüggésben merülhet fel. Megállapította, hogy az üzletszabályzatokban és a hirdetményben foglalt kikötések szerződéses tartalommal válásának az rPtk. 205/B. § (1) bekezdése szerinti feltételei teljesültek. A fogyasztónak elég a szerződésben az általános szerződési feltételek megismeréséről, magára nézve kötelező voltáról nyilatkoznia, azok a fogyasztó külön aláírása nélkül is a szerződés részévé válnak. Az általános szerződési feltételek külön aláírás nélkül is megfelelnek az rHpt. 210. § (1) bekezdésében előírt alaki követelményeknek. Az rPtk. 205. § (2) bekezdése alapján a felek közötti kölcsönügylet az aláírt szerződés szerinti tartalommal létrejött, és az külön aláírás nélkül is a felek megállapodásának részévé tette az I. rendű alperes üzletszabályzatait és hirdetményét. Ahhoz, hogy az általános szerződési feltétel a szerződés részévé váljon, az általános szerződési feltétel alkalmazójának csak azt kell bizonyítania, hogy az általános szerződési feltételt a másik szerződő fél számára megismerhetővé tette, és a vele szerződő fél azt elfogadta, azt nem szükséges bizonyítani, hogy az általános szerződési feltételek tartalmát a másik fél ténylegesen megismerte. A közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés bizonyítja, hogy az általános szerződési feltételek a szerződés részévé váltak. Az a körülmény, hogy a felperes nem vette át az üzletszabályzatokat, az ő érdekkörébe eső mulasztás. Erre tekintettel alaptalanul hivatkozott arra, hogy az üzletszabályzatokat neki nem adták át, mert a szerződésben kifejezetten nyilatkozott annak kézhezvételéről, és ezzel ellentétes bizonyíték a perben nem merült fel. A felperes az okiratok megismerésének és átvételének hiányára alapított kifogással a szerződés aláírásakor sem élt, így az rPtk. 4. (4) bekezdése alapján az üzletszabályzatok és a hirdetmény tartalma megismerésének, átvételének elmaradására utóbb alappal nem hivatkozhat. Jogszabály nem zárja ki, hogy az általános szerződési feltétel

alkalmazójával szerződő félnek az üzletszabályzatok és a hirdetmény elfogadására vonatkozó egyoldalú nyilatkozatát a szerződésbe foglalják.

[26] A perköltségről az rPp. 78. § (1) bekezdése és a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján határozott.

A felperes fellebbezése

[27] Az elsőfokú bíróság ítélete ellen a felperes nyújtott be fellebbezést, amelyben elsődlegesen az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróságnak a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a keresete teljesítését kérte. Harmadlagos fellebbezési kérelmében az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az I. rendű alperes részére a perköltség körében megállapított ügyvédi munkadíj 200.000 forint összegre történő leszállítását kérte.

[28] Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését az rPp. 252. § (1)-(2) bekezdése alapján kérte. Ennek indokaként arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróságnak az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontján alapuló érvénytelenségi okokat mint nyilvánvaló semmisségi okokat hivatalból is észlelnie kellett volna, és azt a keresetváltoztatásra vonatkozó korlátozó szabályok ellenére figyelembe kellett volna vennie.

[29] Másodlagos fellebbezési kérelmét arra alapította, hogy az elsőfokú ítélet sérti az rPtk. 209. § (1), (4) bekezdésében, az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésében, a Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés j) pontjában és az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b), c) és e) pontjában foglaltakat, továbbá az elsőfokú bíróság az eljárása során megsértette az rPp. 3. § (1) bekezdésében, a 221. § (1) bekezdésében és a 206. § (1) bekezdésében foglaltakat. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta az 1/2014 PJE határozatban, valamint az EUB C-26/13. számú, a C-186/16. számú és a C-51/17. számú ítéleteiben foglaltakat.

[30] A devizakockázatról szóló tájékoztatással kapcsolatban kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság által levont jogi következtetéstől eltérően az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó feltételek nem világosak, nem érthetőek, továbbá a jóhiszeműség és a tisztesség követelményét sértve egyensúlytalan helyzetet teremtettek, ezért az árfolyamkockázat következményeit rá áthárító feltételek tisztességtelenek. Változatlanul állította, hogy a szerződéskötéskor információs hátrányban volt. Az I. rendű alperes eljárása nem felelt meg az rPtk. 205. § (3) bekezdésében, a 4. § (1) bekezdésében és az 5. § (1) bekezdésében foglaltaknak, és a kockázatfeltárás nem felelt meg az EUB C-96/14. számú ítéletében, a C-180/16. számú ítéletében és a C-51/17. számú ügyben feltett 4. számú kérdésére adott válaszban megfogalmazott szempontoknak.

[31] Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság tényként fogadta el, hogy az I. rendű alperes által a perben csatolt, a hitelkérelmi adatlapon szereplő kockázatfeltárás tartalmát megismerte, holott ezt az az elsőfokú bíróság az rHpt. 203. § (6) bekezdésében foglaltak alapján nem állapíthatta volna meg.

[32] A kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmával kapcsolatban kiemelte, hogy az nem tartalmaz a forint árfolyamának a svájci frank árfolyamához képest lehetséges változásaira teljeskörű modellezést, sem részletes, informatív magyarázatot a deviza alapú kölcsönügyletekben rejlő, a forintügyletektől eltérő kockázatról. A kockázatfeltárás során az I. rendű alperes a megalapozott döntéshez nem mutatott be az árfolyam jövőbeni alakulására vonatkozó számításokat, a kamatparitás elvét, a deviza alapú szerződés eltérő törlesztési karakterisztikáját, és a forint túlértékeltségének tényét. A kölcsönszerződés V.4. pontjában foglalt feltétel nem tartalmaz elegendő tájékoztatást, ami biztosítaná a szerződéskötés következményeinek kellő megismerhetőségét. A tájékoztatásból az derül ki, hogy az árfolyam emelkedése vagy csökkenése azonos eséllyel következhet be, holott ez nem felel meg a valóságnak. A kockázatfeltáró nyilatkozat csak az árfolyam emelkedésének kockázatára utal, annak ellenére, hogy az árfolyamváltozás bekövetkezése a szerződéskötéskor előre látható volt, legfeljebb annak időpontja lehetett kérdéses. Az árfolyamváltozás áthárítását, a hitelezőt megillető egyoldalú szerződésmódosítási jogot és az árfolyamrésre vonatkozó kikötést is tartalmazó szerződésből e három feltételre tekintettel együttesen nem volt átlátható az árfolyamkockázatból rá háruló gazdasági következmény, és a hivatkozott kikötésekből eredő mechanizmusok egymásra gyakorolt hatása.

[33] Hivatkozott a 2014/17/EU irányelv 4. és 30. pontjában foglalt, a devizahitelekkel kapcsolatos általános megállapításokra. Érvelése szerint a szerződés V.4. pontjának abból a kikötéséből, hogy az adós tudomásul veszi, hogy az árfolyamkockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ő viseli, önmagában kitűnik, hogy a feltétel nem lehet világos és érthető, mert korlátozott jövedelmi viszonyok mellett korlátlan fizetési kötelezettség teljesítésére senki nem lehet képes. A szerződés V.4. pontjában foglalt tájékoztatásból és a kockázatfeltáró nyilatkozatból hiányzik az a kifejezett figyelemfelhívás is, hogy a kezelési költség felszámítása is további terhet ró az adósra. A hitelező ugyanis a havi kezelési költséget az év elején fennálló svájci frankban meghatározott tőketartozás 1/12-ed részében határozta meg, de a tájékoztatás nem tartalmaz arra vonatkozó figyelemfelhívást, hogy a forint gyengülése esetén ez is a fizetési kötelezettség fokozott növekedésével jár. Az I. rendű alperes nem tájékoztatta őt arról sem, hogy ez a türelmi idő lejártát követően azzal a következménnyel jár, hogy a havi törlesztőrészleten belül csak minimális rész fordítódik a tőketörlesztésre, így folyamatos törlesztés ellenére sem csökken a tőketartozás. Fenntartotta azt a hivatkozását, hogy ha az I. rendű alperes nem láthatta előre az árfolyamváltozás irányát és mértékét, akkor a szerződés megkötésekor maga sem számolhatott egy vis maior jellegű, nagymértékű árfolyamváltozást okozó esemény bekövetkezésével, csupán a szokásos pénzügyi körülményeknek megfelelő árfolyammozgással együtt járó ingadozással. Az elsőfokú bíróság azonban nem foglalt állást abban a kérdésben, hogy a nagymértékű forintgyengülés vis maior helyzet volt-e, vagy pedig olyan esemény, amelynek bekövetkezésével az I. rendű alperesnek számolnia kellett. Kiemelte, hogy a kölcsönszerződés V.4. pontjában foglaltakból azt észlelhette, hogy a konstrukcióhoz kapcsolódik árfolyamkockázat, de azt nem ismerhette fel, hogy ez a kockázat korlátlan, annak nincs felső határa és azt sem, hogy az a fizetési kötelezettségeire milyen hatást gyakorol. Abból a

tényből, hogy az I. rendű alperes lakástakarékpénztárral kombinált konstrukciót ajánlott, arra következtethetett, hogy az árfolyamingadozás kiegyensúlyozott képet mutat, hiszen számottevő forintgyengülés esetén éppen ez a konstrukció az, ami a veszteségét maximalizálja. A szerződés arra vonatkozó figyelmeztetést sem tartalmaz, hogy a forint árfolyamának esetleges súlyos leértékelődése a szerződés teljesítését gazdaságilag nehezíti.

[34] Állította, hogy az I. rendű alperes olyan kockázatot hárított át az adósokra, amit ő maga sem volt képes felmérni, illetve átlátni. Ez az eljárás sérti a jóhiszeműség és a tisztesség követelményét, mert egyedi megtárgyalás esetén ilyen tartalmú szerződési feltételt nem fogadott volna el (C-415/11. számú ítélet). Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a jelzálog-hitelintézetéről és a jelzáloglevélről szóló 1997. évi XXX. törvény 14. § (5) bekezdésében foglaltakra történt hivatkozását. A hivatkozott rendelkezésből ugyanis az következik, hogy az I. rendű alperes köteles lett volna az ügylet kockázatát kiküszöbölni. Ennek elmaradása miatt azonban az árfolyamkockázatot tisztességtelenül hárította át az adósokra. A szerződésből eredő jogok és kötelezettségek egyensúlya azért is bomlik fel, mert az rPtk. 241. §-a alapján korlátlan fizetési kötelezettsége nem keletkeztethetett volna, azonban az rPtk. 241. §-val szabályozott igény elvesztése mellett a szerződés nem biztosít számára egyoldalú, forintra történő áttérést lehetővé szerződés módosítást. Azzal, hogy a szerződéssel a fizetési kötelezettséget az árfolyamváltozás esetére is vállalta, elveszítette az rPtk. 241. §-ban írt szerződésmódosítási lehetőséget.

[35] Hangsúlyozta, hogy a perben nem nyert bizonyítást, hogy a külön okiratba foglalt tájékoztató alá nem írt oldalainak tartamát megismerte. A szerződéskötésnél eljáró ügyintéző, H.-K. Sz. a tanúkenti kihallgatása során nem emlékezett a III. rendű alperesre, és csak általánosságban tudott nyilatkozni a szerződéskötési gyakorlatról. A tanút magát nem tájékoztathatták az árfolyamváltozás mértékéről, ezért a tanú is csak azt a tájékoztatást adhatta az ügyfeleknek, hogy az árfolyam emelkedik és csökken, azaz ingadozik. Ez tájékoztatás azonban alkalmas arra, hogy azt az látszatot keltse a fogyasztóban, hogy a kockázat vállalása elhanyagolható mértékű. A tanúvallomásból kiderül, hogy a tanú megfelelő ismeretekkel nem rendelkezett, így a szerződéskötés során az árfolyamváltozás okaira is kiterjedő tájékoztatást nekik nem adhatott. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság a tanú kihallgatása során a jogi képviselőjének kérdések feltevését nem engedélyezte.

[36] Az elsőfokú bíróság perben adott tájékoztatása szerint a perben az I. rendű alperest terhelte az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás megfelelő voltának bizonyítása. Ebből következően az I. rendű alperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatot az adósokkal megismertette. Ez a perben nem nyert bizonyítást, de e tény bizonyítottságának a hiányát az elsőfokú bíróság tévesen az ő (felperes) terhére értékelte. Az elsőfokú bíróság ugyan vizsgálta a szerződéskötés körülményeit, de az elsőfokú ítéletéből nem állapítható meg, hogy hogyan értékelte azt a köztudomású tény, amely szerint az I. rendű alperes a többi kereskedelmi bankhoz hasonlóan nagy volumenben nyújtott deviza alapú hiteleket, amelyből az átlagfogyasztó a bank prudens és felelősségteljes működését feltételezve a konstrukció biztonságos voltára következtethetett.

[37] A szerződés II.2. pontjában és a III. pont első bekezdésében foglalt, a kezelési költségre vonatkozó kikötésekkel kapcsolatban fenntartotta azt a hivatkozását, hogy a kikötés az rPtk. 209. § (1) és (4) bekezdése alapján tisztességtelen. Az elsőfokú bíróságnak azt kellett volna vizsgálnia, hogy a kezelési költség ellenében az I. rendű alperes nyújtott-e szolgáltatást az adósoknak, továbbá, hogy a kezelési költségre vonatkozó kikötés a jóhiszeműség, az arányosság és az egyensúly követelményének megfelel-e. Nem értett egyet az elsőfokú bíróságnak azzal a megállapításával, hogy nincs jelentősége annak, hogy az I. rendű alperes kiadásai milyen pénznemben keletkeznek, mert a kezelési költség svájci frankban történő felszámítása önmagában alkalmas arra, hogy a felek közötti szerződéses egyensúlyt, a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányos voltát megbontsa. H.-K. Sz. tanú úgy nyilatkozott, hogy nem találkozott svájci frank kiadással fiókszinten, T.-né Sz. E. pedig úgy nyilatkozott, hogy a kölcsön kezelése során nincs különbség aközött, hogy milyen összegű kölcsönt vesz fel az ügyfél. Az elsőfokú bíróságnak a C-621/17. számú ítéletben meghatározott szempontok szerint kellett volna vizsgálnia a kölcsönszerződés kezelési költségre vonatkozó feltételeit. Fenntartotta azt a hivatkozását, hogy a kezelési költség nem díj, ezért fogalmából adódóan csak a fogyasztó érdekében felmerült indokolt kiadás lehetne. Olyan kiadás azonban nem hárítható át a fogyasztóra, amely kizárólag a hitelező érdekében álló tevékenységgel áll összefüggésben, vagy amely a hitelező alapvető szerződéses vagy törvényen alapuló kötelezettségének a teljesítésével kapcsolatos. Hivatkozott az rHpt. 2. számú melléklet 10.2.a. pontjában és 10.3. pontjában foglaltakra. A kezelési költségről szóló feltétel világosságának és érthetőségének megalapozásához nem elegendő, ha a hitelező az e címen fizetett díjért teljesített szolgáltatásait felsorolja vagy erre utal, mert díjat csak a kölcsönszerződésből eredő, a pénzügyi intézet kötelezettségeit meghaladó szolgáltatásért lehet felszámítani. Az a tény, hogy az I. rendű alperes devizában hárította rá át a kezelési költséget, az átláthatóság sérelmét is okozza, mert így a forint árfolyamának gyengülésével annak ellenére volt köteles forintban magasabb összegű kezelési költséget fizetni, hogy az I. rendű alperes e költségei ténylegesen nem emelkedtek. Az I. rendű alperes így a költségei változása nélkül valójában árfolyamnyereségre tett szert a fogyasztó adósok hátrányára.

[38] A kölcsönszerződés III.2. és III.3. pontjában foglalt, a közjegyzői ténytanúsítványban foglaltak elfogadására és az adós tartozásának közjegyzői okirattal történő tanúsítására vonatkozó kikötések érvénytelenségével kapcsolatban nem értett egyet az elsőfokú bíróság indokaival, ezzel szemben fenntartotta az elsőfokú eljárásban előadottakat. A kölcsönszerződés V.4. pontja 14. és 15. bekezdésében foglalt, az üzletszabályzatot és a hirdetményt a szerződés részévé tevő kikötésekkel kapcsolatban arra hivatkozott, hogy az a körülmény, hogy a bankfiókban kifüggesztették a feltételeket tartalmazó blankettákat, nem eredményezi azt, hogy a felek azt áttárgyalták volna. Álláspontja szerint ahhoz, hogy az általános szerződési feltétel a szerződés részévé váljon, az rPtk. 205. § (1)-(2) bekezdése alapján annak tételes áttárgyalására is szükség lett volna, ezt azonban az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, döntése így ebben a részében jogszabálysértő.

[39] Harmadlagos fellebbezési kérelme alapjául arra hivatkozott, hogy az alperes részére a perköltség körében megállapított ügyvédi munkadíj összege eltúlzott, mert az alperes képviselőjében eljáró ügyvédi iroda számára a per típusper, az adott ügyben a

képviselőt ellátása a megszokottól eltérő speciális szakmai tevékenység kifejtését nem tett szükségessé.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme

[40] Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a bizonyítást a döntéshez szükséges terjedelemben lefolytatta, a tényállást helytállóan állapította meg, ítéletében helyes jogi következtetésre jutott, ítélete a jogszabályoknak és az EUB joggyakorlatának is megfelel.

[41] Helyesen járt el az elsőfokú bíróság, amikor az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjai szerinti semmisségi okot sem hivatalból, sem – a meg nem engedett keresetváltoztatásra tekintettel – kérelemre nem vizsgálta.

[42] Az árfolyamkockázatról adott tájékoztatással kapcsolatban kiemelte, hogy a szerződéshez fűződő árfolyamkockázatról a felperesnek tudomása volt, mert erről egyrészt a szerződéskötést megelőzően, a 2008. február 6-án kelt kockázatfeltáró nyilatkozatban, másrészt ezt követően a 2008. február 26-án aláírt kölcsönszerződés V.4. pontjában tájékoztatást kapott. Helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes csak állította, de nem bizonyította az írásbelitől eltérő tartalmú szóbeli tájékoztatást. H.-K. Sz. tanú kiemelte a vallomásában, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatban foglaltaktól eltérő tájékoztatást soha nem adott szóban az ügyfeleknek. Maga a III. rendű alperes is elismerte, hogy a szóbeli tájékoztatás nem volt ellentétes az aláírt nyilatkozatban foglaltakkal. F. T.-né tanúvallomása ezt megerősítette. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a tanúvallomások és az okirati bizonyítékok alátámasztják azt az állítását, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatása megfelelő volt.

[43] A kölcsönszerződés utolsó bekezdésének tartalmából megállapítható, hogy a kölcsönszerződés V.4. pontjának áttanulmányozására a szerződéskötést megelőzően a felperesnek elegendő idő állt rendelkezésére. Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat 7. pontja és a kölcsönszerződés V.4. pontja külön-külön és együttesen is megfelelő tájékoztatást nyújtott az árfolyamkockázatról és arról, hogy azt korlátozás nélkül a felperes viseli. Abban az esetben, ha a felperes a kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmát nem ismerte meg a szerződéskötést megelőzően, a kölcsönszerződés V.4. pontjában foglaltakból megfelelő tájékoztatást kapott az árfolyamkockázatról. A kölcsönszerződés kikötései és a kockázatfeltáró nyilatkozat együttesen meghatározott tartalma alapján a felperes az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül nem csak azt vehette számításba, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de fel kellett ismernie annak konkrét lényegét, mibenlétét, a fizetési kötelezettségére gyakorolt hatását, valós és reális bekövetkezésének a lehetőségét, továbbá azt, hogy a kockázatviselésének nincs felső határa, az korlátlan. A felperest a szerződéskötést megelőzően tájékoztatta arról, hogy a svájci frank árfolyama napról-napra változik, és ez a változás bármilyen irányban és bármilyen mértékben

bekövetkezhet. A tájékoztatás kiterjedt arra, hogy a forint árfolyamának gyengülése esetén a törlesztőrészletek forintra átszámított ellenértéke jelentős mértékben is emelkedhet, az árfolyamkockázat valós és az a szerződés futamideje alatt is bekövetkezhet. Tájékoztatást adott arról, hogy az árfolyamváltozásból eredő kockázatot az adósok (felperes) kötelesek viselni. A kockázatfeltárás egyértelműen bemutatja azt a hatásmechanizmust is, amely az árfolyamváltozás és a törlesztőrészletek között fennáll. A felperes a tájékoztatás ismeretében abban a helyzetben volt, hogy az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt gazdasági következményeit értékelni tudja, és egyértelműen felismerhette, hogy az általa vállalt árfolyamkockázat gazdaságilag nehezen viselhetővé válhat. Az általa adott tájékoztatás megfelelt az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésében, a 2/2014. PJE határozatban és az EUB joggyakorlatában megfogalmazott követelményeknek. Arról nem kellett tájékoztatnia a felperest, hogy összességében hogyan működnek a pénzpiacok, és a forint/deviza árfolyamváltozása milyen lehetséges hatások következménye. Mind a kockázatfeltáró nyilatkozatból, mind a kölcsönszerződés V.4. pontjából egyértelműnek kellett lennie a felperes számára, hogy a törlesztőrészletek forint összege korlátlan mértékben változhat, annak nincs felső határa. Az árfolyamváltozás „jelentős” mértéke ugyan nem azonos a kockázatvállalás „korlátlanosságával”, de a tájékoztatása a kockázatvállalás korlátlanosságát illetően is megfelel az EUB C-227/18. számú végzésében megfogalmazott világos és érthető megfogalmazás követelményének.

[44] A 6/2013. PJE határozat 3. pontjával összefüggésben kiemelte, hogy ő maga sem láthatta előre a jövőbeni árfolyamváltozásnak sem a mértékét, sem az irányát, így erről tájékoztatást sem kellett nyújtania a felperesnek. A tájékoztatásnak nem kellett kiterjednie a forint árfolyamának a svájci frank árfolyamához képest történő lehetséges változásai teljeskörű modellezésére és szimulációkat sem kellett bemutatnia. Álláspontja szerint önmagában az, hogy nem biztosított lehetőséget a felperes számára a szerződésmódosításra, önmagában nem teszi tisztességtelenné az árfolyamkockázat adósokra történt korlátlan áthárítását. A 6/2013. PJE határozat 2. pontja értelmében ugyanis a szerződési terheknek a szerződés megkötését követő – előre nem látható – egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, mert az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia. A fentieken túl az árfolyamrés és a hiteldíjak egyoldalú megváltoztatásának a lehetősége nem hat ki az árfolyamkockázat tisztességtelenségére, az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezések világosságát, érthetőségét, átláthatóságát nem befolyásolja, ahogyan azt az elsőfokú bíróság helytállóan megállapította. A tájékoztatásban arra sem kellett külön kitérnie, hogy milyen hatást gyakorol az árfolyamváltozás a törlesztőrészlet egyes tartalmi elemeire külön-külön. A kölcsönszerződés II.3. pontja és V.4. pontja, valamint a kockázatfeltáró nyilatkozat egyértelműen tartalmazza, hogy az árfolyamváltozásnak milyen hatása van a törlesztőrészletekre. A svájci frank kamatváltozásának közvetlen ráhatása nem volt a felperes törlesztési kötelezettségére, mert a szerződésben meghatározott tőke, kikötött kamat és kezelési költség nem függött a változó mértékű svájci frank kamattól. A szerződés II.3. pontjának első bekezdése alapján a felperesnek a szerződéskötés időpontjában számolnia kellett a hiteldíj változásának a lehetőségével, ami azonban nem függött a svájci frank kamatának a változásától.

[45] Kiemelte azt is, hogy a lakástakarékpénztári szerződéssel kombinált türelmi idő konstrukcióval nem járt együtt az árfolyamkockázathoz hasonló kockázatáthárítás, és ahhoz jogszabályba meghatározott, az rPtk. 205. § (3) bekezdését meghaladó külön tájékoztatási

kötelezettség sem kapcsolódik. Az EUB C-26/13. számú, C-186/16. számú és C-51/17. számú ügyben hozott ítéleteiben foglalt vizsgálati szempontok szerint az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás megfelelőségének az értékelése körébe nem tartozik bele a türelmi idős konstrukcióra vonatkozó tájékoztatás vizsgálata. Ezen túlmenően a lakástakarékpénztári szerződéssel kombinált, türelmi idős konstrukció nem tekinthető olyannak, amelyből a felperesnek kizárólag hátránya származott, mert a felperesnek a 100 hónapos türelmi idő alatt kizárólag a hiteldíjat (kamatot és kezelési költséget) kellett megfizetnie, így a türelmi idő alatt pénzügyileg kedvezőbb helyzetben volt, mint azt követően.

[46] Megalapozatlanul hivatkozott arra a felperes a fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta az 1997. évi XXX. törvény 14. § (5) bekezdésében foglalt rendelkezéseket. Az 1997. évi XXX. törvény 3. § (1) bekezdésében, 11. § (1) bekezdésében és 14. § (1), (5) bekezdésében foglaltakból következően a jelzálog megvásárlása, megszerzése esetén jogviszony a jelzáloghitelező és a befektető között jön létre, a törvény e jogviszony keretében állapít meg befektetővédelmi rendelkezéseket. E rendelkezéseknek a felperes és közte létrejött szerződés érvényessége vagy érvénytelensége szempontjából nincs relevanciája.

[47] Hangsúlyozta, hogy a perbelivel azonos tartalmú kockázatfeltárást a Kúria számos határozatában megfelelőnek találta, és a jelen ügyben sem áll fenn olyan körülmény, amelynek alapján megállapítható lenne az árfolyamkockázatot az adósokra telepítő szerződéses kikötések tisztességtelensége.

[48] A szerződés II.2. pontjában és a III. pont első bekezdésében foglalt, a kezelési költségre vonatkozó kikötésekkel kapcsolatban az elsőfokú bíróság az alkalmazandó jogszabályok alapján és a bizonyítékok megfelelő értékelésével helytállóan jutott arra a következtetésre, hogy ezek a kikötések nem tisztességtelenek, azok maradéktalanul megfelelnek az átláthatóság, a jóhiszeműség és az egyensúly hármas követelményének. Az rPtk. 523. § (1) és (2) bekezdésében, az rHpt. 2. számú melléklete III.7. pontjában és az I.10.2.a. pontjában foglaltakból az állapítható meg, hogy a kamat az adós által igénybe vett kölcsön használatáért, kockázataért fizetendő pénzüsszeg, így a főszolgáltatásnak (a kölcsönnyújtásnak) az ellenértéke, de nem feltétlenül foglalja magában a kölcsönnyújtáshoz kapcsolódó valamennyi hitelezői tevékenység ellenértékét. A kezelési költség a kamattal szemben költségjellegű hiteldíj, amely alapvetően a hitelnyújtónak a hitelnyújtással kapcsolatos adminisztrációs költségeit hivatott fedezni. A banki gyakorlatban a hitelek esetén a kezelési költség adminisztrációs költségátalány. A pénzügyi szolgáltatásokban a kezelési költség alkalmazása általános és elfogadott, ezt az álláspontot támasztja alá az EUB előtt C-621/17. számon folyamatban volt ügyben előterjesztett főtanácsnoki indítvány 36. pontja. A kezelési költség a hitelezőnek a kölcsön nyilvántartásával, figyelemmel kísérésével és ellenőrzésével kapcsolatos, akár törvényben, akár a szerződésben meghatározott, a főkötelezettségen túli tevékenységének az ellenértéke. Fellebbezésében részletesen felsorolta azokat a főbb banki költségtevékenzőket, amelyekre a kezelési költség fedezetet nyújt. Az rHpt. 206. § (1) bekezdésében, 131. § (1)-(2) bekezdésében és 13. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakra hivatkozva kiemelte, hogy a törvényben meghatározott tevékenységek elvégzése ugyan a hitelező kötelezettsége, de ez nem jelenti azt, hogy a szerződéses szabadság elvéből adódóan e tevékenységek elvégzéséért költséget ne számíthatna fel. A kezelési költség mögött

álló tevékenységek nem különböztethetőek meg aszerint, hogy egyesek csak a hitelező, mások csak az adós érdekében végzett tevékenységek.

[49] Hivatkozott a Kúria BH2020. 180. számon közzétett eseti döntésére és az EUB C-621/17. számú ítéletére, amelyekből az következik, hogy ha a kezelési költségre vonatkozó szerződéses kikötés megfelel az átláthatóság, a jóhiszeműség és az egyensúly hármas követelményének, akkor annak tisztességtelensége nem állapítható meg. Az átláthatósági követelménnyel kapcsolatban kiemelte, hogy a felek szerződése pontosan meghatározta a kezelési költség megjelölt időpontban fennálló tőketartozásra (mint vetítési alapra) vetített (a tőke százalékban kifejezett) éves mértékét. A kezelési költség mértékére és e költségek fogyasztó általi viselésére vonatkozó rendelkezések szövegezése kellően világos és érthető. A világos és érthető megfogalmazás követelménye nem jelenti azt, hogy a szerződésben tételesen fel kell sorolni azokat a hitelezői tevékenységeket, amelyeknek ellentételezéseként a fogyasztónak kezelési költséget kell fizetnie, feltéve, hogy a szerződés tartalmazza a kezelési költség összegét, azok kiszámításának módját és teljesítésének idejét (EUB C-621/17. számú ítélet 45. pont). Ennek a követelménynek a kölcsönszerződés megfelel, mert a II.2. pontja, a futamidőre és a törlesztőrészletek számára vonatkozó rendelkezése, a III.2. pontja és az üzletági üzletszabályzat 4.5. pontja mindezt tartalmazza. A szerződéskötés időpontjában nem volt olyan jogszabály, amely a kezelési költség devizában vagy százalékos mértékben történő felszámítását tiltotta volna, a C-621/17. számú ügyben ez a kérdés fel sem merült. Maga a tőke is devizában van nyilvántartva, így a tőkeösszegre felszámított százalékos mértékű kezelési költség is devizában kerül meghatározásra, ami az árfolyam mozgásával szükségszerűen változik. Ez azonban a kezelési költségről szóló kikötések világosságát és érthetőségét nem befolyásolja. Az EUB C-621/17. számú ügyben hozott ítéletének 55. pontjából kitűnően a kezelési költség arányosságát-aránytalanságát a kölcsön összegéhez kell viszonyítani. A kezelési költségre vonatkozó rendelkezés megfelel a jóhiszeműség követelményének is, mert a kölcsön kezelésével kapcsolatos általános banki szolgáltatások ellenértékeként törvény írja elő a kezelési költség felszámításának a lehetőségét. Ebből következően észszerűen elvárható volt a felperestől, hogy egyedi megtárgyalás esetén a törvényen alapuló kezelési költségre vonatkozó szerződéses feltételt elfogadja. Az egyensúly és arányosság feltételével kapcsolatban a Kúria Gfv.VII.30.356/2019. számú döntésében megfogalmazott követelménynek megfelelően az elsőfokú eljárás során igazolta, hogy a kölcsönszerződésben kikötött kamat (4,95%) és kezelési költség (2,04%) együttes mértéke (6,99%) a szerződéskötés időpontjában alkalmazott piaci hitelköltség mértékét (7,77%) nem haladta meg, így az nem alapoza meg aránytalan eltolódást a felperes terhére. A felperest a kezelési költséggel együtt sem terhelte az akkori hitelezési piaci viszonyokhoz képest aránytalan mértékű hiteldíj (kamat és kezelési költség). Kiemelte, hogy a banki ügyvitellel összefüggésben törvényszerűen és mindkét fél érdekében felmerülő költségek díjként (kezelési költség formájában) külön történő érvényesítése miatt nem éri tényleges, és főként nem éri jelentős hátrány a felperest ahhoz képest, ha e költségeket az üzleti kamatban építette volna be.

[50] A kölcsönszerződés III. pontjának 2. és 3. bekezdésében foglalt kikötések tisztességtelenségével kapcsolatban helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a saját nyilvántartásáról tanúsítvány kiállítását akkor is kérhetné a közjegyzőtől, ha erre a szerződésben az adós külön nem hatalmazza fel, illetve előzetesen nem nyilatkozik arról, hogy a bank által rögzített adatok tanúsítvány kiállításának alapjául szolgálhatnak. A

sérelmezett szerződési feltételek alapján a közjegyző által tanúsított banki nyilatkozat nem jelent változást a végrehajtási záradék kibocsátásának feltételeiben.

[51] Az általános szerződési feltételek (üzletszabályzatok és hirdetmény) megismerésére, elfogadására, szerződéses feltétellé válására vonatkozó kikötéssel kapcsolatban szintén helyes volt az elsőfokú bíróság következtetése. Azzal, hogy az általános szerződési feltételek tartamát megismerhetővé tette a felperes számára, azt a felperes az aláírásával kifejezetten elismerte és az azokban foglaltakat magára nézve kötelező érvényűnek ismerte el, eleget tett a jogszabállyal előírt kötelezettségének. Az általános szerződési feltételek egyedi megtárgyalása kizárt, mert ebben az esetben azok nem minősülnének az rPtk. 205/A. §-a szerinti általános szerződési feltételeknek.

[52] Nem tartotta megalapozottnak a részére megállapított ügyvédi munkadíj leszállítására irányuló fellebbezési kérelmet sem, mert álláspontja szerint annak összegét az elsőfokú bíróság a pertárgy értékével, továbbá a jogi képviselője által kifejtett ügyvédi munkával és annak időigényével arányos összegben állapította meg. Az elsőfokú bíróság az ügyvédi munkadíj összegének megállapítása során azt nem jogosult vizsgálni, hogy a fél jogi képviselőjének milyen pertípusú, milyen mennyiségű ügye van, azokban milyen nyilatkozatokat tesz. Kizárólag a perben elvégzett ügyvédi munkát vizsgálhatja.

A másodfokú bíróság döntése és jogi indokai

[53] Az elsőfokú bíróság ítéletének nem volt az rPp. 228. § (4) bekezdése szerint jogerőre emelkedett rendelkezése, ezért a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét teljes egészében bírálta felül.

[54] A másodfokú bíróság a felperes fellebbezési kérelme és a fellebbezésben előadott indokok korlátai között bírálta felül az elsőfokú bíróság ítéletét.

[55] A felperes fellebbezése alapos.

[56] Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére az rPp. 252. § (1) és (2) bekezdése alapján nem volt ok. A felperes a fellebbezésében nem hivatkozott olyan tényre, ami miatt az rPp. 252. § (1) bekezdése alapján szükséges lenne az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése, és ebbe a körbe tartozó eljárási szabálysértést a másodfokú bíróság sem észlelt. Az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése az rPp. 252. § (2) bekezdése alapján sem indokolt. Az elsőfokú ítélet megfelel az rPp. 213. § (1) bekezdésében írottaknak, mert az elsőfokú ítéletben foglalt döntés kiterjed a perben érvényesített, és az rPp. 146/A. § (1), (4) és (6) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel elbírálandó valamennyi kereseti kérelemre. Az elsőfokú bíróság helytálló következtetésre jutott, amikor azt állapította meg, hogy a felperes a

keresetváltoztatást az rPp. 146/A. § (1) és (4) bekezdésében foglalt szabályok megsértésével terjesztette elő, az elsőfokú bíróság e körben kifejtett indokaival a másodfokú bíróság teljes körűen egyetértett. A másodfokú bíróság kiemeli, hogy a felperes az elsőfokú eljárás során az rPp. 146/A. § (1) és (4) bekezdésével megállapított határidőn túl előterjesztett keresetváltoztatásban sem hivatkozott az rHpt. 213. § (1) bekezdés c) pontján alapuló semmisségi okra. Az rHpt. 213. § (1) bekezdés a), b) és e) pontjain alapuló semmisségi okokat pedig az elsőfokú bíróságnak hivatalból nem kellett vizsgálnia, mert az e rendelkezéseken alapuló semmisség további bizonyítás nélkül nem volt megállapítható, ahogyan azt az elsőfokú bíróság az elsőfokú ítéletében helytállóan kifejtette. Az rPp. 221. § (1) bekezdésének megsértésével összefüggő fellebbezési kérelemmel kapcsolatban a másodfokú bíróság kiemeli, hogy a bíróságot terhelő indokolási kötelezettségből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenkénti megcáfolásának a kötelezettsége {1051/2019. (XI.10.) AB határozat, Indokolás [21], 3169/2019. (VII.10.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bíróságokkal szemben, hogy a döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {1051/2019. (XI.10.) AB határozat, Indokolás [21], 3169/2019. (VII.10.) AB határozat, Indokolás [32]}. Az elsőfokú bíróság a jogvita érdemi eldöntése érdekében a tényállás megállapításához szükséges bizonyítást lefolytatta, az rPp. 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségének a felek tényállításaihoz és a saját jogi álláspontjához képest eleget tett. Az a körülmény sem vezethet az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezéséhez, hogy az elsőfokú bíróság a döntés meghozatala során nem helytállóan értelmezte az EUB nemzeti bíróságokra kötelező előzetes döntéshozatali ítéleteiben foglaltakat, mert ezt az érdemi felülbírálat során kell és lehet a másodfokú bíróság részéről orvosolni.

[57] A felperes elsődleges, az rPp. 146/A. § (1) és (4) bekezdésében foglalt rendelkezések figyelembevételével elbírálandó keresete az árfolyamkockázatot a fogyasztó adósokra telepítő szerződési feltételek tisztességtelensége miatt a teljes szerződésre kiható érvénytelenség jogkövetkezményeinek a levonására irányult. Ennek sikertelensége esetére további, a közbenső ítélet [6] pontjában ismertetett szerződéses feltételek tisztességtelenségének a megállapítását is kérte, a [6] pontban ismertetett jogkövetkezményekkel.

[58] Az elsőfokú bíróság elbírált a felperesnek a teljes szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetét, döntését az rPp. 221. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően indokolta, azonban a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által levont jogi következtetésekkel, az elsőfokú bíróság döntésével nem értett egyet.

[59] Az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatás tisztességtelenségének vizsgálata során abból kellett kiindulni, hogy az uniós jog a Lisszaboni Szerződést jóváhagyó kormányközi konferencia Záróokmányának 17. számú mellékletében vállaltak szerint elsőbbséget élvez minden tagállamban. Az EUB C-14/83. számú Sabine von Colson-ítélete 26. pontjában kifejtettekből következően a nemzeti, adott esetben az Irányelv átültetéséről gondoskodó jogszabályokat a nemzeti bíróságok az Irányelv szövegének és céljának megfelelően kötelesek értelmezni. Az EUB C-135/77. számú Bosch-ítéletében foglaltak szerint az előzetes döntéshozatali eljárásban kihirdetett ítélet rendelkező részében írtak kötik a

tagállami bíróságot az uniós jog értelmezése körében, a döntés indokainak figyelembevételével. Az rPtk. tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó szabályai az Irányelv harmonizálását szolgálják, így azokat az uniós joggal összhangban, az uniós jog elsőbbségére és az EUB ítélkezési gyakorlatára tekintettel kell alkalmazni. Az EUB előzetes döntéshozatali eljárásban kifejtett álláspontja ugyanis a tagállami bíróság számára kötelező jelleggel magyarázza és pontosítja az uniós jogszabály jelentését és terjedelmét, ahogy azt annak hatálybalépésétől kezdődően értelmezni és alkalmazni kell, illetve kellett volna (C-92/11. számú RWE Vertrieb-ítélet 58. pont).

[60] A 2/2014. PJE határozatban foglaltak alapján a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésnek az a rendelkezése, amely szerint az árfolyamkockázatot – a kedvezőbb kamatmérték ellenében – korlátozás nélkül a fogyasztó viseli, a főszolgáltatás körébe tartozó szerződéses rendelkezés, amelynek a tisztességtelensége főszabályként nem, kizárólag akkor vizsgálható, ha a tájékoztatás nem volt világos, illetve nem volt érthető. Ha e vizsgálat eredményeként az állapítható meg, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos, nem volt érthető (átlátható) a tájékoztatás hiánya vagy nem megfelelő volta miatt, ez önmagában megalapozza e rendelkezés tisztességtelenségét, és ennek következtében a szerződés érvénytelenségét, mert az érvénytelenség a konstrukció lényegi elemét érinti [rPtk. 239. § (2) bekezdés, 2/2014. PJE határozat III.1. pont].

[61] A perben az I. rendű alperes volt köteles bizonyítani, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatási kötelezettségét a kölcsönszerződés típusával és tartalmával összhangban, az rHpt. 203. § (6)-(7) bekezdésével előírt módon valóban teljesítette, tájékoztatása az árfolyamkockázat viselésével kapcsolatban világos és érthető volt, a tájékoztatás kiterjedt arra, hogy az árfolyamkockázat korlátozás nélkül kizárólag a felperest és az adóstársat terheli, és az árfolyam rájuk nézve kedvezőtlen változásának nincs felső határa.

[62] A kölcsön deviza alapú voltát és az árfolyamkockázatnak a felperesre történő áthárítását a szerződés a tájékoztatástól függetlenül is világosan tartalmazta, amelyet az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes, körültekintő, átlagos fogyasztónak fel kellett ismernie. Kizárólag a kockázat átvállalásának korlátlanága lehet olyan kérdés, amelynek mentén a kockázatvállalás tisztességtelensége vizsgálható.

[63] Ennek vizsgálatával kapcsolatban az ügyben eljáró bíróságnak figyelembe kell vennie a bírói jogalkalmazást meghatározó 2/2014. PJE és 6/2013. PJE határozatban kifejtetteket, továbbá az EUB joggyakorlatában, így különösen a C-26/13. sz. ítéletben, a C-186/16. sz. ítéletben, a C-51/17. sz. ítéletben, a C-227/18. sz. végzésben és C-776/19-C-782/19. sz. egyesített ügyekben hozott ítéletben megfogalmazott, a fogyasztóval szemben alkalmazott általános szerződési feltételekben az árfolyamkockázatra vonatkozó világos, érthető és átlátható tájékoztatás követelményével kapcsolatos szempontokat. Az árfolyamkockázatról adott konkrét tájékoztatás világos és egyértelmű voltának megítélésére az adott ügy körülményeinek mérlegelésével kerülhet sor. Az EUB C-51/17. sz. ítéletében kifejtettek szerint egyedül az ügyben eljáró nemzeti bíróság feladata az adott ügy valamennyi

körülményét figyelembe véve annak megítélése, hogy a fogyasztó megfelelő tájékoztatást kapott-e az árfolyamkockázatról. Ebből következően nem a felek által a bírói joggyakorlat alátámasztásául csatolt, egyedi ügyben hozott ítéletekben kifejtetteknek van jelentősége, hanem az adott ügyben rendelkezésre álló bizonyítékok alapján lehet állást foglalni a tájékoztatás megfelelő voltával kapcsolatban.

[64] Az átláthatóság követelményének tiszteletben tartása érdekében a pénzügyi intézmény által nyújtott tájékoztatásnak lehetővé kell tennie a fogyasztó számára nem csupán annak megértését, hogy az árfolyamváltozástól függően a kölcsön nyilvántartásának pénzneme és a fizetés pénzneme közötti árfolyam változása kedvezőtlen következményekkel járhat a pénzügyi kötelezettségeire nézve, hanem azt is, hogy a devizában nyilvántartott kölcsön felvétele keretében megértse azt a tényleges kockázatot is, amelynek a szerződés teljes időtartama alatt kiteszi magát abban az esetben, ha az a pénznem, amelyben jövedelmét kapja, a nyilvántartás pénzneméhez képest jelentősen leértékelődik (C-776/19-C-782/19. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet 72. pont).

[65] Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a pénzügyi szolgáltatóhoz képest információs szintje tekintetében hátrányosabb helyzetben lévő, fogyasztónak minősülő adós valóban csak akkor tud megalapozottan döntést hozni arról, hogy vállalja-e a kölcsönszerződés megkötésével járó kockázatot, és e kockázatokra is tekintettel a szerződésből eredő kötelezettségeket, ha világos, érthető, átlátható tájékoztatást kapott a kockázatokról, és elegendő idő állt a rendelkezésére a szerződés áttanulmányozására, rendelkezéseinek értelmezésére.

[66] A fogyasztótól valóban elvárható, hogy a rendszerint nagy összegű és hosszabb távra szóló ügylet jellegéhez, nagyságrendjéhez, a vállalt kockázat mértékéhez igazodóan tájékozódjon a szerződés megkötése előtt, a szerződési feltételeket tartalmazó okiratot – az átlagfogyasztótól elvárható gondossággal – áttanulmányozza, és ha a szerződésben olyan rendelkezéseket észlel, amelyeket nem ért, megfelelő magyarázatot igényeljen [2/2012. (XII. 10.) PK vélemény]. Az ebben a körben megnyilvánuló esetleges mulasztása, gondatlan eljárása azonban csak abban az esetben eshet a terhére, ha a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatás egyébként megfelelő volt (Kúria Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ítélet 42. pont). A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok, elsősorban a hitelkérelmi adatlap alapján helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes a hitelkérelmi adatlap tartalmát, így a hitelkérelmi adatlap 7. pontjában foglalt kockázatfeltárás tartalmát is megismerte. Az elsőfokú bíróság e körben kifejtett helyes indokaival a másodfokú bíróság egyetértett. Az rPp. 196. § (1) bekezdés b) pontja szerint minősülő teljes bizonyító erejű magánokirattal szemben a felperesnek kellett volna bizonyítania, hogy a hitelkérelmi adatlapon tett nyilatkozatával ellentétben az adatlap tartalmát nem ismerte meg, de ezt az elsőfokú eljárás során nem bizonyította. A rendelkezésre álló okirati bizonyítékok alapján a felperes és adóstársai a kölcsönszerződés megkötését megelőző 20 nappal korábban írták alá a hitelkérelmi adatlapban foglalt kockázatfeltáró nyilatkozatot, így az tényként megállapítható, hogy a felperesnek elegendő idő állt a rendelkezésére a kockázatfeltáró nyilatkozat áttanulmányozására. Jelentősége ezért annak van, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozatban és később a szerződésben adott tájékoztatás megfelelő volt-e ahhoz, hogy a felperes felismerje a

megkötendő szerződésben rejlő kockázatot és a számára ebből eredő gazdasági következményeket.

[67] Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az elsőfokú eljárás során nem nyert bizonyítást, hogy a felperes az írásba foglalttól eltérő, vagy azt kiegészítő szóbeli tájékoztatást kapott az árfolyamkockázatról, ezt sem a felperes és a III. rendű felperes személyes előadása, sem a perben kihallgatott tanúk vallomása nem támasztotta alá. Mindezek alapján az rPtk. 209. § (2) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel az írásbeli kockázatfeltáró nyilatkozat és a kölcsönszerződés tartalmának van jelentősége az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás vizsgálata során. Az I. rendű alperes a perben arra hivatkozott, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat és a kölcsönszerződés V.4. pontjában foglaltak tartalma mind együttesen, mind külön-külön is megfelelő tájékoztatást ad az ügyletben rejlő árfolyamkockázatról, annak mibenlétéről és annak a felperesnél jelentkező gazdasági következményeiről.

[68] Az rPtk. 209. § (2) bekezdésében foglaltakból következően az adott ügyben a bíróságnak az árfolyamkockázatot a felperesre hárító szerződéses kikötések tisztességtelenségének a vizsgálata során vizsgálnia kell többek között a szerződéskötéskor fennálló minden olyan körülményt, amely a szerződés megkötésére vezetett, a kikötött szolgáltatás természetét, és az érintett feltételnek a szerződés más feltételeivel való kapcsolatát is.

[69] A kölcsönszerződés V.4. pontjában az adósok kijelentették, hogy az I. rendű alperesnek a szerződésben pontosan meghatározott üzletszabályzatait és hirdetményét kézhez kapták, az abban foglaltakat megismerték, megértették és magukra nézve kötelezőnek elfogadták, a szerződő felek azokat kifejezetten a kölcsön jogviszony részévé teszik. Az I. rendű alperes által az árfolyamkockázatról adott tájékoztatást a világosság, érthetőség és átláthatóság szempontjából az rPtk. 209. § (2) bekezdése alapján a kölcsönszerződés és az annak részét képező általános szerződési feltételek együttesen tartalma figyelembevételével kellett elbírálni. Tekintettel arra, hogy a felperes a keresetében a szerződés V.4. pontjában foglalt, az üzletszabályzatok és a hirdetmény megismerésére és a kölcsönszerződés részévé válására vonatkozó, fentebb hivatkozott feltételek tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének a megállapítását is kérte, a másodfokú bíróság kiemeli, hogy az rPtk. 209. § (1) bekezdéséből következően a bíróságnak azokat az általános szerződési feltételeket kell vizsgálnia, amelyeknek a felek jogviszonyában kötelmi jogot alakító hatályuk van. Elsőként e körben a szerződési feltétel tartalmát kell vizsgálni, mert tisztességtelen az rPtk. 209. § (1) bekezdésének fogalommeghatározásából adódóan csak a jogokat és kötelezettségeket megállapító szerződési feltétel lehet. A szerződés V.4. pontjának hivatkozott kikötései azonban a felperes és az adóstársai nyilatkozatát tartalmazza, de nem a szerződő felek jogait és kötelezettségeit megállapító szerződési feltételek. Ezek tisztességtelensége ezért az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján nem vizsgálható és nem is állapítható meg, ezért helyesen jutott az elsőfokú bíróság érdemben ezzel azonos következtetésre az elsőfokú ítéletben.

[70] Arra helytállóan hivatkozott a felperes, hogy az rPtk. 205/B. § (1) bekezdése értelmében ahhoz, hogy az általános szerződési feltétel a szerződés részévé váljon az szükséges, hogy annak alkalmazója lehetővé tegye a másik szerződő fél számára az általános szerződési feltétel tartalmának megismerését, és azt a másik fél kifejezetten vagy ráutaló magatartással elfogadja. Arra azonban megalapozatlanul hivatkozott, hogy az rPtk. 205/B. § (1) bekezdésében foglalt feltétel teljesüléséhez szükséges az is, hogy a szerződő felek az általános szerződési feltételeket megtárgyalják, mert ennek ellentmond az általános szerződési feltétel fogalmi elemeit meghatározó rPtk. 205/A. § (1) bekezdésének utolsó fordulata. Az sem szükséges az rPtk. 205/B. § (1) bekezdésében foglalt feltétel teljesüléséhez, hogy az általános szerződési feltétel alkalmazója a feltételek megismerhetősége érdekében ténylegesen átadja a vele szerződő félnek az általános szerződési feltételeket. A felperes és az adóstársak által is aláírt, rPp. 195. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelő bizonyító erővel rendelkező közjegyzői okiratba foglalt kölcsönszerződés V.4. pontjában ugyanakkor az szerepel, hogy a felperes és az adóstársak a szerződésben megjelölt üzletszabályzatokat és hirdetményt kézhez kapták, az abban foglaltakat megismerték, megértették és magukra nézve kötelezőnek elfogadták. Erre tekintettel helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az rPtk. 205/B. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek teljesülésével a kölcsönszerződés V.4. pontjában megjelölt üzletszabályzatok és hirdetmény a kölcsönszerződés részévé váltak.

[71] Az rPtk. 209. § (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel a szerződéskötés egyéb körülményeinek, ebben a körben a szerződéskötést megelőző hitelképesség vizsgálatnak is jelentősége van az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás vizsgálata során.

[72] Alapvetően a fogyasztó felelőssége annak megítélése, hogy milyen tartalmú szerződés felel meg leginkább az igényeinek és a pénzügyi helyzetének. A hitelképesség vizsgálata azonban a fogyasztók számára is fontos szempontokat jelenít meg, a hitelképesség felmérése és megállapítása esetén választható ki a fogyasztók számára megfelelő hiteltermék a fogyasztó pénzügyi helyzete, az ajánlott termék előnyeinek és hátrányainak, valamint a hitel céljának figyelembevételével. A szerződéskötés megelőzően elvégzett vizsgálat szempontjai és a fogyasztó hitelképességének megállapítása alapján ezért a fogyasztó a termék jellemzőire, annak fizetési kötelezettségire gyakorolt vizsgált hatásaira vonhat le következtetést, ezért a vizsgálat tartalma és annak eredménye nem vonatkoztatható el teljes mértékben a felek magánjogi jogviszonyától, az nemcsak az azt előíró közjogi normák betartása szempontjából bír jelentőséggel. A peres felek szerződésének részévé vált, a Devizában nyilvántartott, lakáscélú és jelzálog típusú hitelekéről szóló Üzletszabályzat II.1.3. és a II.2.4. pontjaiban foglalt rendelkezésekből a felperes megalapozottan vonhatott a szerződésből eredő kockázatra és annak fizetési terheire gyakorolt hatására olyan következtetést, hogy a hitelképessége megállapítása értelmében a vizsgált teljesítőképessége megőrzése esetén képes lesz a futamidő alatt a szerződésből eredő kötelezettségei teljesítésére.

[73] A kölcsönszerződés V.4. pontjának második bekezdéséből következően a felperes azt vállalta a szerződésben, hogy ha a szerződés futamideje alatt a forint bármely okból, akár jelentős mértékben is gyengül, akkor is, akár a jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékben is megfizeti az így adódó bármely tartozást. Amennyiben a vállalt kötelezettség világos és érthető lett volna, a vállalt kötelezettségnek ezt a tartalmát kellett

volna visszaadnia. Ennek ellentmond az utolsó mondat, amely kifejezetten azt tartalmazza, hogy a vállalás a fogyasztók saját fizetőképességének és vagyoni helyzetének megfelelő, ami soha nem jelenthet korlátlan összegű fizetési kötelezettségvállalást.

[74] A felperesnek a kockázatfeltáró nyilatkozatba foglalt, a tájékoztatás elismeréséről tett írásbeli nyilatkozata arról szól, hogy amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, akkor a devizában megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben megemelkedhet. Minden további magyarázat nélkül ez a tájékoztatás nem volt alkalmas arra, hogy biztosítsa az árfolyamkockázatnak a felperes pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt, esetlegesen jelentős gazdasági következményeinek a megfelelő megismerhetőségét. A devizában megállapított törlesztőrészek forintban fizetendő ellenértéke jelentős mértékű emelkedésének lehetőségéről adott tájékoztatás nem azonos tartalmú azzal, hogy az korlátlanul megnövekedhet, a felperes jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat. A „jelentős mérték” konkrét adatok, számok, arányok nélküli meghivatkozása jelentheti azt is, hogy az csak nehezen viselhető, de teljesíthető fizetési kötelezettséget ró rá.

[75] A tájékoztató nem tartalmaz szemléltető, a forint árfolyamának a svájci frankhoz képest lehetséges változásaira modellezett eseteket, sem részletes és informatív magyarázatot a deviza alapú kölcsönügyletekben rejlő, a forint-ügyletektől eltérő kockázatokra. Ugyan sem az EUB, sem a bírói gyakorlatot meghatározó PJE határozatok nem fogalmaztak meg olyan elvárást, hogy az árfolyamkockázatról szóló tájékoztatónak konkrét adatokat, számításokat, az árfolyam várható alakulásának a bemutatását kellene tartalmaznia, feltéve, ha a tájékoztatásból ennek hiányában is világosan és egyértelműen kitűnik az árfolyamkockázat mibenléte, és annak gazdasági következményei világosan, egyértelműen felismerhetők. A számszerűsített modellszámítások ugyanakkor hasznos információnak minősülhetnek a fogyasztó számára, ha kellő mennyiségű és pontos adatokon alapulnak, továbbá objektív értékeléseket tartalmaznak, amelyeket világosan és érthetően közöltek a fogyasztóval. A számszerűsített modellszámítások hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a fogyasztó megértse a lehetséges árfolyamváltozásokhoz kapcsolódó, hosszú távú kockázat, és így a devizában nyilvántartott kölcsönszerződés megkötésével járó kockázatok valódi mértékét (C-776/19 – C-782/19. sz. egyesített ügyekben hozott ítélet 73. pont).

[76] Az adott ügyben azonban nem a konkrét kölcsönszerződésből eredő árfolyamkockázat jellegének, legfeljebb a devizahitel lényegének a közérthető ismertetéséhez elegendő annak a rögzítése a tájékoztatóban (kockázatfeltáró nyilatkozatban), hogy a kölcsönszerződésben rögzített deviza – az adott esetben svájci frank – árfolyama napról-napra, bármilyen irányban és bármilyen mértékben változik, ezért az esedékesség napján megfizetendő forint törlesztőrészlet összege előre nem megállapítható. A tájékoztatónak ez a mondata egyforma valószínűséggel utal arra, hogy a finanszírozás devizanemének csökken az árfolyama a forinthez képest, vagy a forint árfolyama csökken a választott devizanemhez képest. A tájékoztatónak ez a megfogalmazása úgy értendő, hogy a forint árfolyamának változása a svájci frankhoz képest mindkét irányba egyenlő valószínűséggel bekövetkezhet, annak ellenére, hogy a tájékoztató harmadik bekezdésének utolsó mondata már csupán a forint árfolyamának gyengüléséből adódó, „akár jelentős” mértékű törlesztőrészlet emelkedésére hívja fel a figyelmet. A kölcsönszerződés V.4. pontjában a felperes azt vette

tudomásul, hogy a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan „felmerül” a veszteség kockázata, és a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztőrészlet forintban megállapított ellenértéke „akár jelentős” mértékben is emelkedhet. Ez a tájékoztatás ezért nem utal az elvárt módon a tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének a futamidő alatt is bekövetkezhető reális, valós lehetőségére és arra, hogy ennek következtében a felperes helyzete gazdaságilag nehezen viselhetővé is válhat.

[77] Az EUB több határozatban is megfogalmazott iránymutatása szerint nem meghatározott kifejezéseknek kell szerepelnie az árfolyamkockázati tájékoztatóban, hanem a tájékoztatás egészének kell alkalmasnak lennie arra, hogy fogyasztó felismeri annak veszélyét: az árfolyamromlás valós, a kölcsön futamideje alatt bekövetkezhetsz, jelentős lehet, gazdasági helyzetét súlyosan érintheti.

[78] A tájékoztató nem tért ki a felperes fizetési kötelezettségének a kitettségre az árfolyam és a svájci frankra irányadó kamat változása szempontjából az egyes változók egyenként előidézett hatására és az együttesen bekövetkező változásuk következményére a törlesztőrészletek mértékében.

[79] A kölcsönszerződés V.4. pontjában a felperes azt vette tudomásul, hogy a forint/deviza árfolyam piaci mozgásából adódóan felmerül a veszteség kockázata, továbbá a forint árfolyamának gyengülése esetén a devizában megállapított törlesztőrészletek forintban megfizetendő ellenértéke akár jelentős mértékben is emelkedhet. Tudomásul vette, hogy ezen kockázat vagyoni kihatásait teljes mértékben ők viselik. Kijelentette, hogy az árfolyamkockázatból adódó veszteség lehetőségét gondos mérlegelés tárgyává tette, és fizetőképességének megfelelően mérlegelte.

[80] A kockázatfeltáró nyilatkozat nem hívja fel kellő nyomatékkal az adósok figyelmét az árfolyamváltozás kockázatára, abból csak kikövetkeztethető, hogy van ilyen kockázat. A kockázatfeltáró nyilatkozat alapján az megismerhető, hogy a törlesztési és kamatfizetési kötelezettség összege erősen függ az árfolyam alakulásától, a deviza árfolyamának változása egyaránt növelheti és csökkentheti a hitelszolgálat és a magyar forintban folyósított kölcsön összegét. Nem ismerteti azonban a kockázatot, nem ad magyarázatot arra, hogy a kockázat miben áll, hogy az árfolyam változása milyen hatást gyakorol az adósok kölcsönszerződésből eredő fizetési kötelezettségére, az árfolyam különböző változásai esetén miként változik a törlesztőrészletek és a fennmaradó tőketartozás összege. A tájékoztató nem tért ki a felperes fizetési kötelezettségének a kitettségre az árfolyam és a svájci frankra irányadó kamat változása szempontjából az egyes változók egyenként előidézett hatására, és az együttesen bekövetkező változásuk következményére a törlesztőrészletek mértékében. A felperes lényegében a devizakölcsön jellegéről és arról kapott tájékoztatást, hogy az árfolyamváltozás mind a javára, mind a hátrányára egyaránt változhat, de arról, hogy a nagymértékű súlyos változásnak reális esélye van, nem kapott tájékoztatást sem a kölcsönszerződésben, sem a külön nyilatkozatban.

[81] A perbeli esetben sem a külön írásbeli tájékoztatásból (kockázatfeltáró nyilatkozatból), sem a kölcsönszerződés V.4. pontjából nem következik félreérthetetlen módon, hogy amennyiben a folyósítás napján érvényes árfolyamhoz képest a forint árfolyama gyengül, abban az esetben a devizában megállapított törlesztőrészek forintban megfizetendő ellenértéke korlátlanul megnövekedhet, az a felperes és az adóstársak jövedelmi, vagyoni viszonyait meghaladó mértékűvé válhat, aminek valós kockázata van a futamidő alatt is. Az ellentmondásoktól mentesen megszövegezett és egyértelmű tartalom hiányában a felperes számára nem volt érthető és világos az általa viselni vállalt árfolyamkockázat korlátlansága, és nem láthatta át a forint leértékelődésével annak eredményeként jelentkező, őt érintő gazdasági következményeket. A kockázatfeltáró nyilatkozat tartalma és a szerződés V.4. pontjában adott tájékoztatás ezért nem felel meg a megfelelő tartalmú tájékoztatással szembeni elvárásoknak.

[82] A 6/2013. PJE határozat értelmében a pénzügyi intézményt terhelő tájékoztatási kötelezettség nem terjedhet ki az árfolyamváltozás várható irányára és előre nem látható mértékére. Amennyiben az árfolyamváltozás irányát és mértékét a pénzügyi intézmény nem láthatta előre, úgy arról a fogyasztó sem tudhatott, vagyis egyik fél sem számolt a „vis maior” jellegű, nagymértékű árfolyamváltozást okozó esemény bekövetkezésével. A deviza alapú szerződés megkötésével a felperes és az adóstársak a szokásos pénzpiaci körülmények közötti árfolyammozgással együtt járó, nem korlátlan árfolyamkockázatot feltételeztek. Ehhez képest ugyanakkor a szerződés támadott feltételei ezt a kockázatviselést korlátlanná teszik azzal, hogy a felperes és az adóstársak számára a deviza árfolyam-kockázat tudatos felvállalására vonatkozó kötelezettségéről rendelkeznek. A felek közötti kölcsönszerződés kikötései, valamint az árfolyamkockázati tájékoztató együttesen meghatározott tartalma alapján a felperes – az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó mércéjén keresztül – azt számításba vehette, hogy a perbeli kölcsönszerződéshez kapcsolódik árfolyamkockázat, de nem ismerhette fel azt, hogy a kockázatviselésének nincs felső határa, az korlátlan, és azt sem, hogy az a fizetési kötelezettségére milyen hatást gyakorol. A felperes személyes meghallgatása során elmondottak figyelmen kívül hagyása esetén is arra a megállapításra kell jutni, hogy a tájékoztatás lényegében arra terjedt ki, hogy az árfolyam a fogyasztó javára és terhére egyaránt változhat, de nem utal arra, hogy az árfolyam fogyasztó szempontjából kedvezőtlen változásának reális esélye van.

[83] Mindezeket túl az EUB C-51/17. számú ítéletének 4. kérdésre adott válaszából továbbra is értékelendő árfolyamrésre, valamint egyoldalú módosítási jogra tekintettel a felperes egyáltalán nem lehetett tisztában a kötelezettsége működési mechanizmusával és e mechanizmusnak a fizetési kötelezettségeire gyakorolt tényleges hatásával (C-26/13. számú ítélet). A felperes e három szerződési feltétel mellett nem tudta megállapítani és ellenőrizni, hogy az aktuális fizetési kötelezettsége melyik feltételre visszavezethetően és hogyan változott.

[84] A kockázatfeltáró nyilatkozat és a kölcsönszerződés tartalma ezért nem felel meg a megfelelő tartalmú tájékoztatással szembeni elvárásoknak. Megfelelő tájékoztatás hiányában nem tekinthetők érthetőnek és világosnak az árfolyamváltozás kockázatát az adósokra hárító szerződéses feltételek, ezért vizsgálható e feltétel tisztességtelensége.

[85] A Kúria a Gfv.VII.30.090/2020/9. számú ítélet 31. pontjában azt fejtette ki, hogy ha az árfolyamkockázatra vonatkozó tájékoztatás nem volt világos, nem volt érthető (átlátható) a tájékoztatás hiánya vagy nem megfelelő volta miatt, ez önmagában megalapozza e rendelkezés tisztességtelenségét, ennek következtében a szerződés érvénytelenségét, mert az érvénytelenség a konstrukció lényegi elemét érinti [rPtk. 239. § (2) bekezdés].

[86] Az EUB C-776/19 – C-782/19. számú egyesített ügyekben 2021. június 10-én hozott ítéletében az Irányelv 3. cikke (1) bekezdésének értelmezésével kapcsolatban kifejtettekből az következik, hogy valamely kölcsönszerződésnek azok a feltételei, amelyek előírják, hogy a számla pénzneme a deviza, a fizetés pénzneme pedig az ettől eltérő nemzeti fizetőeszközben van meghatározva, és amelyek következtében az árfolyamkockázatot – amelynek felső határa nem korlátozott – a kölcsönfelvevő viseli, a feleknek a szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idézhetnek elő a fogyasztó kárára, ha a szolgáltató az átláthatóság követelményét a fogyasztóval szemben tiszteletben tartva nem számíthatott észszerűen arra, hogy a fogyasztó egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot.

[87] Figyelemmel arra, hogy a kölcsönszerződésnek nincs olyan feltétele, amely lehetőséget adna az adósoknak az árfolyamváltozás kockázatának és az abból származó érdeksérelmeknek a megszüntetésére vagy enyhítésére, és a szerződés más módon sem ellensúlyozza a kockázat korlátozás nélküli adósokra hárítását, a kölcsönszerződésnek az árfolyamváltozás kockázatát korlátlanul az adósokra hárító feltétele a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul az adósok hátrányára állapítja meg a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit. A szerződés támadott feltételei a szerződésből eredő jogokban és kötelezettségekben abból az okból is egyensúlytalan helyzetet teremtenek, mert miközben a felperes és az adóstársa számára a deviza árfolyamkockázat korlátlan felvállalására vonatkozó kötelezettségéről rendelkeznek, addig a hitelező helyzetére az árfolyam változása nem hat ki, mert a felperes és az adóstársa által történő visszafizetéskor forintban ugyanolyan értékű devizához jut, mint amennyit folyósított.

[88] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az EUB a C-51/17. számú ügyben hozott ítéletében kifejtettekre is figyelemmel – amely szerint egyedül az ügyben eljáró nemzeti bíróság feladata az adott ügy valamennyi körülményét figyelembe véve annak megítélése, hogy a fogyasztó megfelelő tájékoztatást kapott-e az árfolyamkockázatról – az adott ügyben a bíróság rendelkezésére bocsátott okirati bizonyítékokat és a felek előadását az rPp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak szerint értékelve az elsőfokú bíróságtól eltérően arra a következtetésre jutott, hogy a korlátlan árfolyamkockázat viselésének a fogyasztóra telepítéséről szóló feltételek nem világosak, nem érthetőek, nem átláthatóak, továbbá a felek viszonyában a fogyasztó adós hátrányára egyensúlytalanságot okoznak, mert az alperes jogelődje jóhiszemű eljárása esetén az átláthatóság követelményét a fogyasztó adóssal szemben tiszteletben tartva észszerűen nem számíthatott arra, hogy a fogyasztó adós az egyedi megtárgyalást követően elfogadja az ilyen szerződési feltételekből eredő aránytalan árfolyamkockázatot. A

hivatkozott feltételek ezért az rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelenek és ebből az okból az rPtk. 209/A. § (2) bekezdése alapján semmisek

[89] Az árfolyamkockázat a deviza alapú kölcsönszerződések jellegéből következik [6/2013. PJE határozat III.2. a) pontjához tartozó indokolás], a deviza alapú kölcsönszerződés részét képező általános szerződési feltételeknek az árfolyamkockázat viselését szabályozó kikötései a szerződés főszolgáltatására vonatkoznak, ezért adott esetben nem világos, nem érthető jellegük miatt idézhetik elő a szerződés egészének érvénytelenségét, a kikötések tisztességtelenségén keresztül [2/2014. PJE határozat 1. pontjához tartozó indokolás].

[90] A felperes a szerződés érvénytelenségének a jogkövetkezményére irányuló, a felek közötti elszámolásra is kiterjedő kereseti kérelmére tekintettel a másodfokú bíróság a felperest megillető jog fennállásáról az rPp. 213. § (3) bekezdése alapján döntést hozva a kölcsönszerződés érvénytelenségét közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította.

[91] A kölcsönszerződés tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségének alkalmazható jogkövetkezményéről – az EUB C-118/17. számú ítéletében kifejtett szempontokra is figyelemmel – az elsőfokú bíróságnak kell döntenie a felek közötti elszámolásra is kiterjedően.

[92] Amennyiben az érvénytelenség jogkövetkezményének levonásával a kölcsönszerződést érvényessé nyilvánítja, az érvénytelenség okának megszüntetésével érvényessé nyilvánított szerződés már nem tartalmazhat érvénytelen kikötést. Fogyasztói szerződésben a tisztességtelen kikötések nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve.

[93] A kezelési költségre vonatkozó szerződéses kikötéssel kapcsolatban a másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróság által levont jogi következtetéssel.

[94] Azt helyesen fejtette ki az elsőfokú bíróság, hogy a kezelési költség nem minősül a főszolgáltatás ellenértékének, és a tisztességtelensége vizsgálható.

[95] Az EUB az elsőfokú bíróság által is hivatkozott C-621/17. számú ügyben hozott ítéletében hangsúlyozta, hogy hatásköre a 93/13/EGK irányelv 3. cikk (1) bekezdésében szereplő „tisztességtelen feltétel” fogalmának, valamint annak értelmezésére terjed ki, hogy a nemzeti bíróság milyen szempontokat alkalmazhat vagy köteles alkalmazni valamely szerződési feltétel irányelvi rendelkezésekre tekintettel történő vizsgálatakor, de a tagállami bíróság feladata, hogy e szempontok alapján az adott tényállás sajátos körülményei függvényében az adott szerződési feltétel minősítéséről döntsön. Ennek keretében a nemzeti

bíróság feladata, hogy az irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében és 5. cikkében meghatározott szempontokat figyelembe véve meghatározza, hogy a vizsgált feltétel megfelel-e a jóhiszeműség, az egyensúly és az átláthatóság ezen irányelvben támasztott követelményének.

[96] Az EUB az átláthatóság követelményével kapcsolatban több ítéletében kifejtette, hogy az írásbeli szerződési feltételnek mindig világosnak és érthetőnek kell lennie. E követelményt úgy kell értelmezni, hogy az nem csak azt követeli meg, hogy az érintett feltételnek nyelvtani szempontból kell érthetőnek lennie a fogyasztó számára, hanem azt is, hogy a fogyasztónak módjában álljon egyértelmű és érthető szempontok alapján értékelni a számára ebből eredő gazdasági következményeket (C-348/14. számú ítélet).

[97] Az EUB a C-621/17. számú ügyben hozott ítéletének 40. és 41. pontjaiban emlékeztetett arra, hogy a szerződés nem tekinthető úgy, mint ami átlátható jelleggel tünteti fel a fogyasztó fizetési kötelezettségének indokát, amennyiben vitatott, hogy a hitelező köteles tényleges ellenszolgáltatást nyújtani a fogyasztó fizetési kötelezettsége fejében (C-143/13. számú ítélet). Amennyiben a fogyasztó vitatja, hogy a fizetési kötelezettsége ellenében bármely valós szolgáltatást nyújtanának a számára, a nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az érdekeltet tájékoztatták-e a fizetési kötelezettségét megalapozó indokokról.

[98] Az EUB C-621/17. számú ügyben hozott ítéletének 45. és 54. pontja szerint önmagában az, hogy a kezelési költség ellenében nyújtott szolgáltatásokat a szerződések nem részletezik, kiszámítási módját nem magyarázzák, nem jelenti azt, hogy az azokhoz kapcsolódó feltételek nem felelnek meg az átláthatóság követelményének, amennyiben a ténylegesen nyújtott szolgáltatások jellege észszerűen érthető vagy levezethető a teljes szerződésből. A 43. pontja alapján ugyanakkor a bankkal szemben a tárgyalási lehetőségei és a tájékozottsági szintje tekintetében hátrányos helyzetben lévő fogyasztó számára a ténylegesen nyújtott szolgáltatások jellegére az összességében értékelt szerződésből levezethetőnek kell lennie.

[99] A felperes a kezelési költséggel kapcsolatban arra hivatkozott, hogy kizárólag a fogyasztó érdekében felmerült valós kiadások számíthatóak fel, ezért vizsgálni kell, hogy milyen tevékenységet végzett az I. rendű az adósok érdekében. Álláspontja szerint az I. rendű alperes által a kezelési költség alapjául állított szolgáltatásokat az ügyleti kamat ellentételezi. Hivatkozott arra is, hogy a kezelési költség százalékos formában való meghatározása sérti az arányosság és a szimmetria elvét, a jóhiszeműség és a tisztesség követelményét. Kifogásolta, hogy az I. rendű alperes nem igazolta, hogy milyen költsége merült fel svájci frankban a kölcsön kezelésével összefüggésben. Ebben a körben hivatkozott a C-609/19. számú ítéletében foglaltakra és a rHpt. 2011. november 15-én hatályba lépett 210. § (5a) bekezdésében foglalt kógens előírásokra.

[100] Az I. rendű alperes a per során nem hivatkozott arra, hogy a felperest szóban részletesebben tájékoztatta volna a szerződéskötés során a fizetési kötelezettségét megalapozó indokokról, ezért a szerződés és a részévé vált üzletszabályzat, hirdetmény tartalma alapján volt vizsgálható, hogy az átlátható jelleggel tünteti-e fel a fogyasztó fizetési kötelezettségének indokát.

[101] A fogyasztó számára alapvető jelentőséggel bír az, hogy a szerződéskötést megelőzően megismerheti-e a szerződési feltételeket és a szerződéskötés következményeit. Többek között ezen információk ismerete alapján dönti el, hogy az eladó vagy a szolgáltató által előzetesen meghatározott feltételeknek elkötelezi-e magát (C-377/14. számú ítélet 64. pont).

[102] A szerződés nem tüntette fel a tájékozottsági szintje és a tárgyalási lehetőségei tekintetében hátrányos helyzetben lévő fogyasztó felperes számára átlátható jelleggel, hogy melyek a kezelési költség fizetési kötelezettségét megalapozó indokok. Ahhoz ugyanis, hogy a fogyasztó a szerződés megkötéséről a hitelező által egyoldalúan meghatározott mértékű, a devizában nyilvántartott tartozás alapján megállapított kezelési költségre tekintettel megalapozottan hozhasson döntést, át kell látnia azt, hogy azzal a hitelezőnek milyen jellegű, a kamatban nem érvényesített költségei megtérítésére kell kötelezettséget vállalnia. Erre tekintettel tud döntést hozni arról, hogy az általános szerződési feltételt alkalmazó pénzügyi intézmény által %-ban meghatározott általános költség valós és reális, általa elfogadható-e. Ez a szerződésben nem volt meghatározva, de a teljes szerződésből sem volt észszerűen érthető, levezethető. Sem a szerződés kezelési költség megfizetésének kötelezettségét meghatározó II.2. pontjában, sem a szerződésben máshol nem szerepel, hogy az az alperes mely tényleges tevékenységei alapján kalkulált költsége, így annak indokoltsága a fogyasztó számára nem ellenőrizhető.

[103] Az EUB C-415/11. számú Aziz ügyben kifejtette, hogy a 93/13/EGK irányelv 3. cikkének (1) bekezdése szerinti, a fogyasztó kárára előidézett jelentős egyenlőtlenség abban az esetben állapítható meg, ha szerződési feltétel a hátrányos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza a fogyasztót. A kezelési költség nem díj, hanem költség, ami a fogalmából adódóan az alperes oldalán a felperes érdekében felmerült indokolt kiadás. Költségként tehát a fogyasztó érdekében felmerült valóságos kiadások számíthatók fel, annak a kiadásnak a fogyasztó általi megtérítése viszont nem követelhető, ami kizárólag a hitelező érdekében álló tevékenységgel áll összefüggésben, illetve ami a hitelező alapvető szerződési kötelezettségének és az ehhez tartozó törvényi kötelezettség teljesítésével kapcsolatos. Az rPtk. 201. § (1) bekezdéséből és 523. §-ából következően kölcsönszerződés esetén a szolgáltatás ellenértéke az ügyleti kamat, ezen túlmenően költség csak az abban az esetben számítható fel a fogyasztóval szemben, ha a bank a fogyasztónak a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségét meghaladó szolgáltatást nyújt. Ilyen többlétszolgáltatás azonban a perbeli szerződésből és az alperes előadásából sem következik. Az rHpt. 2. számú melléklet 10.2.a. pontjában, valamint a 10.3. pontjában foglaltak szerint a kamat, mint ellenszolgáltatás ellenében, és kizárólag ennek az ellenében végzett pénzkölcsön nyújtás magában foglalja a hitelképesség vizsgálatával, a hitel- és kölcsönszerződések előkészítésével, a folyósított kölcsönök nyilvántartásával, figyelembe kísérésével, ellenőrzésével, a behajtással kapcsolatos intézkedéseket is. Az rHpt. említett értelmező rendelkezéseiből tehát az következik, hogy a

10.3. pontban megjelölt és az alperes által a kezelési költség alapjául állított szolgáltatásokat a pénzkölcsön nyújtás magában foglalja, aminek ellenszolgáltatása az ügyleti kamat.

[104] Az I. rendű alperes a kezelési költség ellenében nyújtott szolgáltatásokat kifejezetten az rHpt. 2. számú melléklet 10.3. pontjában nevesített szolgáltatásokban határozta meg, amiért az ügyleti kamaton felüli további ellenszolgáltatás az rHpt. 2. számú melléklet 10.2.a. és 10.3. pontjának egybevetett értelmezése alapján sem számítható fel. A kezelési költség ellenében nyújtott szolgáltatások pedig részben az alperes törvényi kötelezettségének teljesítésével kapcsolatos szolgáltatások, részben pedig nem a felperes érdekében álló tevékenységgel függnek össze, amiért külön költség nem számítható fel. A prudens működés a betétesek, nem pedig az adósok érdekét szolgálja. Tény, hogy a kezelési költség fogalmát a jogszabályok nevesítik, a kamaton túlmenően költség azonban csak abban az esetben számítható fel a fogyasztóval szemben, ha a pénzügyi intézmény a fogyasztónak a kölcsönszerződésből eredő kötelezettségét meghaladó, a fogyasztó érdekében álló szolgáltatást nyújt. A szerződés teljesítése során az alperesnek keletkezhetnek adminisztratív kiadásai, ezek azonban a bank saját üzleti kockázatába tartozó olyan működési költségek, amelyeket átalánydíj formájában sem terhelhet a fogyasztóra. A kezelési költség tőketartozás, illetve az év elején fennálló tőketartozás százalékos mértékében való meghatározása nem lehet indokolt, hiszen ha merül is fel a fogyasztó érdekében nyújtott tevékenység ellenében az alperesnek költsége, az nem függhet a folyósított kölcsön összegétől, Magyarországon működő pénzintézet esetében pedig a költség devizában való felszámítása és nyilvántartása bizonyosan indokolatlan.

[105] Mindebből következik, hogy a szolgáltatás nélküli ellenszolgáltatásról szóló szerződési feltétel jelentős egyensúlytalanságot eredményezett a felek viszonyában, és alappal feltételezhető, hogy egyedi megtárgyalás esetén a felperes ilyen tartalmú szerződési kikötést észszerűen nem fogadott volna el.

[106] Mindezek alapján a másodfokú bíróság az adott ügyben a bíróság rendelkezésére bocsátott okirati bizonyítékokat és a felek előadását az rPp. 206. § (1) bekezdésében foglaltak szerint értékelve az elsőfokú bíróságtól eltérően arra a következtetésre jutott, hogy a kezelési költség kikötéséről szóló feltételek nem világosak és nem érthetőek, továbbá a szerződő felek viszonyában a jóhiszeműség követelményét sértve egyensúlytalan helyzetet teremtenek, ezért tisztességtelenek.

[107] A tisztességtelenség uniós jogi jogkövetkezménye, miszerint a felperest a kezelési költség fizetését előíró szerződési feltétel nem köti, magából az érvénytelenség megállapításából fakad.

[108] A kölcsönszerződés keresettel támadott, III. pont 2. és 3. bekezdésében foglalt kikötések nem tisztességtelenek sem az rPtk. 209. § (1) bekezdése, sem a Korm. rendelet 1. §

(1) bekezdés a), b) vagy j) pontjai alapján, ebben a körben a másodfokú bíróság egyetértett elsőfokú bíróság által kifejtett indokkal.

[109] Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az rPp. 253. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, a kölcsönszerződés érvénytelenségét közbenső ítéleti rendelkezéssel megállapította és az elsőfokú perköltségre vonatkozó rendelkezést mellőzte.

[110] A másodfokú bíróság a közbenső ítélet meghozatalára tekintettel a másodfokú perköltséget a felperes marasztalásra irányuló kereseti kérelmére tekintettel 3.391.068 forint pertárgyérték alapján a felperesnél az őt megillető személyes illetékfeljegyzési jogra tekintettel a le nem rótt 271.300 forint fellebbezési illetékben és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) pontja, az (5) bekezdése, az (6) bekezdése és a 4/A. §-a alapján a másodfokú eljárásban kifejtett képviseleti tevékenységgel arányosan 50.000 forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban, az I. rendű alperesnél a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja és a (2) bekezdése alapján a másodfokú eljárásban kifejtett képviseleti tevékenységgel arányosan 50.000 forint + áfa összegű ügyvédi munkadíjban állapította meg. A II. rendű és a III. rendű alperes a másodfokú eljárásban nem tett nyilatkozatot, ezért a II. rendű és a III. rendű alperes vonatkozásában igazolható perköltség nem merült fel, így arról a másodfokú bíróságnak nem kellett rendelkeznie. A másodfokú eljárásban felmerült perköltség viseléséről az elsőfokú bíróságnak az eljárást befejező határozatban kell döntenie.

Budapest, 2022. április 6.

Dr. Pusztai Anita

a tanács elnöke

Dr. Lupóczné dr. Krammer Edit
Erzsébet

előadó bíró

Dr. Dulai

bíró